

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Обліково-контрольне забезпечення оборотних активів
сільськогосподарського підприємства ПТВФ «Довіра»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0711 оа-з
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньої програми «Облік і аудит»

Шишмакова Д.Д.

Керівник к.н.держ.упр., доцент Гончарова В.Г.

Рецензент к.е.н., доцент Гринь В. П.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ Н.М. Проскуріна
«_____» _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Шишмаковій Дарині Дмитрівні

1. Тема роботи: Обліково-контрольне забезпечення оборотних активів сільськогосподарського підприємства ПТВФ «Довіра» керівник роботи Гончарова Валентина Георгіївна, к.н. з державного управління, доцент, затверджені наказом ЗНУ від 09.06.2022 р., № 641-с.
2. Строк подання студентом роботи грудня 2022 року
3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані обліку та контролю оборотних активів ПТВФ «Довіра»
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити): дослідити сутність обліку і контролю у процесі забезпечення оборотних активів підприємства; розглянути види та об'єкти обліково-контрольного забезпечення активів підприємства; опрацювати нормативно-правове регулювання обліку і контролю оборотних активів підприємства; розглянути фінансово-економічну характеристику ПТВФ «Довіра»; охарактеризувати та оцінити базові засади облікової політики підприємства;
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить: 31 табл., 18 рис., 2 формули.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Гончарова В. Г.	19.08.2022	19.08.2022
2	Гончарова В. Г.	16.09.2022	16.09.2022
3	Гончарова В. Г.	07.10.2022	07.10.2022

7. Дата видачі завдання: 15 червня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2022	виконано
2.	Написання вступу	липень 2022	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2022	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2022	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2022	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2022	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2022	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	грудень 2022	виконано

Студентка _____
(підпис)

Д.Д. Шишмакова

Керівник роботи _____
(підпис)

В.Г. Гончарова

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить: 84 с., 3 розділи, 19 табл., 21 рис., 18 додатків, 75 джерел.

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ, РЕВІЗІЯ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ, ОБОРОТНІ АКТИВИ, НЕОБОРОТНІ АКТИВИ

Об'єкт дослідження – облік та контроль оборотних активів підприємства ПТВФ «Довіра».

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення та узагальнення теоретичних та методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-контрольного забезпечення та управління оборотними активами на сільськогосподарському підприємстві.

Методи дослідження: абстрактно-логічні: індукційний – на етапі збору, систематизації та обробки інформації для дослідження; конструктивний метод – для угруповання пропозицій щодо вдосконалення обліку та контролю оборотних активів підприємства; графічний – для побудови графіків та діаграм.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в розроблених науково-методичних рекомендаціях, спрямованих на вдосконалення обліку та аудиту фінансових результатів діяльності підприємства ПТВФ «Довіра».

У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

- запропоновано напрямки удосконалення обліку та контролю управління оборотними активами підприємства;

- визначено пріоритетні напрями використання інформаційного забезпечення для удосконалення обліку та контролю оборотних активів

підприємства;

- подальший розвиток отримала класифікація доходів, витрат і витрат за походженням;

- удосконалена система правил розрахунку доходів, витрат, витрат і фінансових результатів, що дозволило підтвердити цінність бухгалтерської організації для аналізу рахунків доходів, витрат, витрат і результатів фінансової функції.

Отримані результати дослідження ефективності управління запасами ПТВФ «Довіра», спрямовані на боротьбу з недоліками даної системи: недосконала система диспетчеризації матеріальних потоків, система складування та система експедиції, зменшення оборотності запасів через зниження попиту на продукцію. Проте задля підвищення ефективності такої діяльності варто розробити нову, досконалішу, стратегію організації обліку, управління та контролю оборотних активів підприємства, зокрема запасів, з метою максимізації прибутків.

SUMMARY

Qualifying work contains 84 pp., 3 sections, 19 tab., 21 fig., 18 annex, 75 references.

INTERNAL ECONOMIC CONTROL, AUDIT, INVENTORY, CURRENT ASSETS, NON-CURRENT ASSETS

The object of the research is the accounting and control of current assets of the PTVF «Dovira» enterprise.

The purpose of the qualification work is the study and generalization of theoretical and methodological provisions and the development of practical recommendations for the improvement of accounting and control support and management of current assets at the agricultural enterprise.

Research methods: abstract-logical: induction – at the stage of collecting, systematizing and processing information for research; constructive method – for grouping proposals for improving the accounting and control of the company's current assets; graphic - for drawing graphs and charts.

The scientific novelty of the obtained research results lies in the developed scientific and methodical recommendations aimed at improving the accounting and auditing of the financial results of the enterprise PTVF «Dovira».

In the process of research, the following scientific results were obtained, which are characterized by scientific novelty:

- directions for improving accounting and control of management of current assets of the enterprise are proposed;
- the priority areas of using information support to improve the accounting and control of the company's current assets are defined;
- the display of information on the results of activity in financial reporting has been improved;

- the classification of income, expenses and expenses by origin received further development;
- an improved system of rules for calculating income, expenses, expenses and financial results, which allowed to confirm the value of the accounting organization for the analysis of accounts of income, expenses, expenses and results of the financial function.

The obtained results of the study of the efficiency of stock management of PTVF «Dovira» are aimed at combating the shortcomings of this system: an imperfect system of dispatching material flows, a storage system and an expedition system, a decrease in the turnover of stocks due to a decrease in demand for products. However, in order to increase the efficiency of such activities, it is necessary to develop a new, more sophisticated strategy for the organization of accounting, management and control of the company's current assets, in particular, stocks, in order to maximize profits.

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАЧКИ

А – активи

Вир. зап. – виробничі запаси

ВОК – власний оборотний капітал

ДЗ – дебіторська заборгованість

ДК – довгострокові кредити на 1 грн. оборотних активів

ЗК – залучені кредити на 1 грн. оборотних активів

КЗ – кредиторська заборгованість

КМ ВК – коефіцієнт маневреності власного капіталу

КО З ВОК – коефіцієнт забезпеченості запасів власним оборотним капіталом

КП – коефіцієнт покриття

Мат. затр. – матеріальні затрати

ОА – оборотні активи

Об ДЗ – оборотність дебіторської заборгованості

Об З – оборотність запасів

ПАТ – публічне акціонерне товариство

ФР ОД – фінансові результати операційної діяльності;

ФЦ – фінансовий цикл

ЧП – чистий прибуток

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

РЕФЕРАТ

SUMMARY

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ВСТУП..... 12

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ І
КОНТРОЛЮ ОБОРOTНИХ АКТИВІВ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА1.1 Сутність обліку і контролю для забезпечення оборотних активів
підприємства..... 151.2 Види та об'єкти обліково-контрольного забезпечення активів
підприємства..... 241.3 Нормативно-правове регулювання обліку і контролю оборотних
активів підприємства..... 31РОЗДІЛ 2 СТАН ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПТВФ «ДОВІРА»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства..... 32

2.2 Характеристика та оцінка базових засад облікової політики
підприємства..... 412.3 Організація обліку і контролю оборотних активів на
підприємстві..... 45

2.4 Порядок проведення інвентаризації активів на підприємстві..... 51

РОЗДІЛ 3 СФЕРИ ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКТИВІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ3.1 Напрямки вдосконалення обліково-аналітичного управління
оборотними активами підприємства..... 57

3.2 Розробка інформаційного забезпечення і алгоритмів

автоматизованого внутрішнього аудиту оборотних активів підприємства.....	61
ВИСНОВКИ.....	73
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	77
ДОДАТОК А Морфологічний аналіз категорії «активи підприємства».....	85
ДОДАТОК Б Класифікація активів підприємства за основними ознаками.....	87
ДОДАТОК В Порівняння національних та міжнародних стандартів з обліку запасів.....	90
ДОДАТОК Д Характеристика основних моделей управління запасами.....	94
ДОДАТОК Ж Зведений перелік звітності ПТВФ «Довіра».....	95
ДОДАТОК К Наявний інструментарій процесного управління підприємством ПТВФ «Довіра».....	97
ДОДАТОК Л Первинні документи з обліку запасів підприємства.....	98
ДОДАТОК М Інформаційне забезпечення господарських операцій та процедур обліку оборотних активів	100
ДОДАТОК Н Порівняння концепції «Just in time» та традиційного підходу до бізнес-процесу управління запасами.....	102
ДОДАТОК П Нормативно-правове регулювання обліково-аналітичних особливостей складання фінансової звітності підприємства.....	103
ДОДАТОК Р Агрегований баланс ПТВФ «Довіра» за 2016-2021 рр. .	106
ДОДАТОК С Показники фінансово-господарської діяльності ПТВФ «Довіра» за 2016-2021 рр.....	107
ДОДАТОК Т Узагальнююча характеристика синтетичних рахунків для обліку виробничих запасів ПТВФ «Довіра».....	108
ДОДАТОК У Узгодження первинних документів і рахунків	

бухгалтерського обліку в межах обліку виробничих запасів ПТВФ «Довіра».....	110
ДОДАТОК Ф Розрахунок ефективності бізнес-процесу управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією ПТВФ «Довіра».....	111
ДОДАТОК Х Процедури проведення інвентаризації оборотних активів на підприємстві.....	112
ДОДАТОК Ц Відносні показники оцінки ефективності використання виробничих запасів ПТВФ «Довіра» за 2016-2021 рр.....	114
ДОДАТОК Ш Узагальнюючі показники використання виробничих запасів ПТВФ «Довіра» за 2016-2021 рр.....	115

ВСТУП

Сьогодні сільськогосподарські підприємства обмежені в ресурсах як фінансових, так і матеріальних. Тому перед аграрними підприємствами стоїть задача створення структури управління, яка могла б найбільш точно та швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища з постійною підтримкою параметрів якості та швидкості виробництва продукції та надання послуг, організації більш точних обліково-аналітичних показників діяльності, а також враховуючи внутрішні умови та вимоги функціонування.

Все це потребує зусиль та вміння від керівників підприємств аграрної сфери та менеджерів застосовувати як традиційні підходи та методи управління обліковими даними, так і вивчати нові характеристики систем управління оборотними активами, які б дозволяли включити обліково-аналітичне управління ними до складу основних напрямів стратегії розвитку суб'єктів господарювання.

Тому раціональна організація обліково-аналітичного забезпечення та контролю управління оборотними активами підприємства в загальній системі менеджменту має велике значення – від ефективності системи обліково-аналітичних потоків багато в чому залежить успішне виконання виробничих функцій підприємства, а також досягнення економічних цілей усієї господарюючої одиниці.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Теоретичні та прикладні питання раціоналізації управління та контролю оборотних активів підприємства на основі обліково-аналітичного забезпечення знайшли відображення у роботах багатьох вітчизняних учених, зокрема: Крикавського Е., Амоші О., Вовканича С., М. Григорака, Л. Гурча, А. Кальченко, Д. Штефаніч та ін, в яких розглядається питання прискорення інформаційних потоків для отримання детальних даних про поточний стан обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними коштами підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення та узагальнення теоретичних та методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-контрольного забезпечення та управління оборотними активами на сільськогосподарському підприємстві.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані та вирішені такі завдання:

- дослідити сутність обліку і контролю у процесі забезпечення оборотних активів підприємства;
- опрацювати нормативно-правове регулювання обліку і контролю оборотних активів підприємства;
- розглянути фінансово-економічну характеристику ПТВФ «Довіра»;
- охарактеризувати та оцінити базові засади облікової політики підприємства;
- проаналізувати організацію обліку і контролю оборотних активів на підприємстві;
- визначити порядок проведення інвентаризації активів на підприємстві;
- запропонувати напрямки вдосконалення обліково-аналітичного управління оборотними активами підприємства;
- запропонувати розробку інформаційного забезпечення і алгоритмів автоматизованого внутрішнього аудиту оборотних активів підприємства.

Об'єктом дослідження є облік та контроль оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження виступають теоретичні та методологічні аспекти обліково-аналітичного забезпечення та організації контролю управління оборотними активами підприємства.

Для досягнення поставленої мети у роботі використовувалися такі методи дослідження. При діагностиці розвитку діяльності компанії та оцінці її ефективності використовувалися абстрактно-логічні методи: індукційний – на етапі збору, систематизації та обробки інформації для дослідження;

конструктивний метод – для угруповання пропозицій щодо вдосконалення обліку та контролю оборотних активів підприємства; графічних – для побудови графіків та діаграм.

Новизна одержаних результатів:

- запропоновано напрямки удосконалення обліку та контролю управління оборотними активами підприємства;
- визначено пріоритетні напрями використання інформаційного забезпечення для удосконалення обліку та контролю оборотних активів підприємства;
- подальший розвиток отримала класифікація доходів, витрат і витрат за походженням;
- удосконалена система правил розрахунку доходів, витрат, витрат і фінансових результатів, що дозволило підтвердити цінність бухгалтерської організації для аналізу рахунків доходів, витрат, витрат і результатів фінансової функції.

Джерелами дослідження є фінансова звітність за 2016-2021 роки ПТВФ «Довіра».

Основні наукові результати кваліфікаційної роботи були опубліковані в матеріалах міжнародної і всеукраїнської наукової конференції, в матеріалах фахового друкованого видання «Наукові перспективи».

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 75 найменувань на сторінках і 18 додатків, містить 21 рисунок та 19 таблиць. Загальний обсяг роботи – 115 сторінок. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 84 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність обліку і контролю для забезпечення оборотних активів підприємства

Матеріальною основою господарської діяльності кожного підприємства є активи, прямо чи опосередковано задіяні у створенні кінцевого продукту. Саме їх наявність забезпечує функціонування та розвиток підприємства, безперервність та збалансованість виробничо-господарської діяльності, фінансовий стан господарюючого суб'єкта, рівень його конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості в даний час та в майбутньому. Це визначає необхідність обґрунтування, передусім, теоретичної основи функціонування активів у процесі діяльності підприємства.

У науковій економіко-фінансовій літературі зустрічаються різні підходи вчених до трактування категорії активи підприємства (додаток А).

На основі проведеного теоретичного аналізу сутності категорії «активи» в економічній літературі та нормативно-правових джерелах інформації, узагальнюючи та систематизуючи підходи науковців, на наш погляд, доцільно розглядати активи як сукупність матеріальних та нематеріальних цінностей підприємства у вартісному вираженні, які формуються за рахунок власних та позикових джерел фінансування, систематично оновлюються чи відновлюються, обслуговуючи виробничо-господарський процес та забезпечуючи його безперервність з метою досягнення економічних та соціальних благ.

Підходи вчених до трактування сутності категорії активи підприємства можна об'єднати в три групи.

Ці групи можна поділити на:

- наявні у підприємства ресурси. Проте в господарській практиці виділяють земельні, трудові, матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, а активи охоплюють лише матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси;

- майно підприємства в матеріальній і нематеріальній формах. Проте все, що є в активі, згідно з Планом рахунків не можна назвати майном чи тими ж матеріальними цінностями, оскільки до цих категорій недоцільно відносити грошові кошти, гудвіл, резерв сумнівних боргів [4, с. 343];

- економічні засоби забезпечення підприємство прибутком. Проте такий підхід є досить загальним, оскільки не лише економічні засоби здатні надати економічні вигоди суб'єкту господарювання.

Активи підприємства характеризуються балансовою вартістю, продуктивністю та здатністю приносити дохід у результаті постійного обороту [2, с. 357]. Крім того, активи підприємства мають такі властивості [3, с. 552]: орієнтація на результат; динамічність; матеріаломісткість.

При формуванні активів підприємства значну увагу слід приділяти вибору їх оптимального рівня та раціональної структури з урахуванням специфіки діяльності кожного підприємства та впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. До них належать усі матеріальні активи, нематеріальні активи та кошти, що належать суб'єкту господарювання на певну дату, їх розміщення та використання [25, с. 439].

Серед основних ознак активів підприємства вчені виділяють такі (на підставі [4, с. 342]):

- активи – це матеріальні та нематеріальні об'єкти, які перебувають у користуванні та під контролем власників підприємства;

- наявність основних засобів забезпечує безперервний виробничий процес;

- активи є основою отримання економічних вигод у результаті їх

використання;

– активи можуть взаємно замінюватися, конвертуватися та реструктуруватися;

– активи формуються внаслідок минулих подій.

З метою забезпечення ефективного та цілеспрямованого управління активами виникає необхідність систематизації основних термінів, які використовуються на практиці (рис.1.1).

Ознаки	Види активів				
	Матеріальні	Біологічні			Нематеріальні
За формою функціонування	Оборотні			Необоротні	
За характером участі в господарському процесі	Операційні			Інвестиційні	
За характером участі в різних видах діяльності	Ті, що амортизуються			Ті, що не амортизуються	
За можливістю амортизації	Цінні			Малоцінні	
За ступенем цінності	Абсолютно ліквідні	Високо-ліквідні	Середньо-ліквідні	Мало-ліквідні	Неліквідні
За принципами організації	Нормовані			Ненормовані	
За джерелами утворення	Власні			Залучені	

Рисунок 1.1 – Класифікація активів

Джерело: [1]

Задля узагальнення різних точок зору й підходів науковців до класифікації активів підприємства, слід систематизувати їх різновиди за основними класифікаційними ознаками у Додатку Б.

Тому в економічній та фінансовій літературі спостерігається велика різноманітність видів оборотних активів та їх змістовна різноманітність. Основними критеріями класифікації активів підприємства є: економічний зміст; рівень ліквідності; місце використання; форма функціонування; характер фінансових джерел формування; характер участі у різних заходах; умови експлуатації; ризики залучення; вартість атракціону; характер власності та ін.

Основні переваги та недоліки оборотних та необоротних активів

перераховані в таблиці 1.1.

Отже, оборотні активи – це виробничі фонди, які обслуговують сферу виробництва та їхнє основне призначення – забезпечення безперервного та ритмічного виробничого процесу. Найбільшу питому вагу у оборотних активах мають предмети праці: сировина, основні та допоміжні матеріали, тара, паливо, напівфабрикати.

Таблиця 1.1 – Переваги та недоліки оборотних та необоротних активів

Оборотні активи	Необоротні активи
<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вища ліквідність; - знаходження частини оборотних активів у вигляді головних засобів платежу; - можливість швидкої реструктуризації; - можливість підвищення швидкості обігу шляхом раціонального управління. 	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - менший ризик інфляційного зменшення та можливе збільшення ринкових цін на нерухомість швидшими темпами, ніж темпи інфляції; - здатність приносити стабільний прибуток в разі несприятливої господарської ситуації щодо орендованих та лізингових платежів.
<p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - можливе інфляційне знецінення грошових активів; - додаткові витрати на утримання зайвих оборотних активів; - вищий рівень фінансових ризиків. 	<p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - можливість реального зносу при швидкій змін техніки і технологічних процесів; - низький рівень маневреності; - низький рівень ліквідності та неспроможність забезпечити потік платежів при погіршенні платоспроможності підприємства.

Джерело: [1]

До оборотних активів відносяться також інструменти: малоцінні та швидкопсувні матеріали, інструменти, спеціальні пристрої, інвентар, запасні частини для поточного ремонту, робочий та спеціальний одяг, робоче взуття. Ці інструменти знаходяться в експлуатації менше одного року або мають обмеження щодо вартості.

Так як ці об'єкти досить численні, що ускладнює їх облік у складі основних засобів та нарахування амортизації, вони віднесені до виробничих запасів. До оборотних виробничих активів належать також витрати незавершеного виробництва та витрати майбутніх періодів [6].

Характеристику кожного структурного елемента представлено в табл.

1.2.

Таблиця 1.2 – Характеристика складових оборотних активів підприємства

Складовий елемент	Характеристика
Виробничі запаси	До них відносяться сировина, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі матеріали, покупні напівфабрикати, паливо, запасні частини, тара та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробничих та господарських потреб.
Незавершене виробництво	Предмети праці, обробка чи переробка яких для підприємства ще завершено. Вони розміщуються безпосередньо на робочих місцях у виробничих цехах або у процесі транспортування від одного виробничого підрозділу до іншого.
Витрати майбутніх періодів	це витрати на підготовку та освоєння нової продукції, що здійснюються у поточному році, але будуть віднесені на собівартість продукції у наступних періодах; це витрати на придбання патентів, технологій, раціоналізацію, винахідництво та інформаційне забезпечення виробництва [7].
Товари	це матеріальні активи, що купуються і зберігаються підприємством для їх подальшого перепродажу.
Готова продукція	Це продукція компанії, переробка якої завершена і вона пройшла випробування, відповідає технічним умовам та стандартам, комплектується відповідно до договорів із покупцями та замовниками. Поки що продукція, вироблена підприємством, не оплачена, вона належить підприємству.
Грошові кошти підприємства	Це частина оборотних засобів підприємства, яка безпосередньо не бере участі у виробничому процесі, але використовується їм для створення необхідних йому матеріальних ресурсів: матеріалів, сировини, запасних частин тощо. буд. Кошти перебувають у касі підприємства. реєстрові, поточні та інші банківські рахунки та можуть бути використані для поточних операцій.

Джерело: [6]

Таким чином, оборотні активи постійно знаходяться в обороті і є джерелом авансового фінансування витрат підприємств на виробництво і реалізацію продукції з моменту утворення товарних запасів до одержання виручки від реалізації готової продукції.

Показники, що характеризують оборотні засоби, є їх обсяг і структура, які значною мірою залежать від галузі промисловості, причому величина оборотних засобів визначається не лише виробничими чинниками, а іншими, випадковими впливами: сезонні знижки або сезонний ажіотаж, зміна смаків

споживачів тощо.

В залежності від структури оборотних активів можна визначити цільове спрямування діяльності підприємства. У процесі функціонування сільськогосподарського підприємства вагома частка відводиться безпосередньо запасам.

Запаси визнаються активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їхня вартість може бути достовірно визначена.

Вивчення основних характеристик запасів сьогодні залишається основою раціональної оптимізації головних виробничих процесів на підприємстві, є базою для матеріально-технічного забезпечення.

Більш глибоке бачення сутності та особистостей поняття «запаси» розкрито через призму бачень даної категорії визнаними науковцями, які по-різному визначають особливості даного поняття (рис. 1.2).

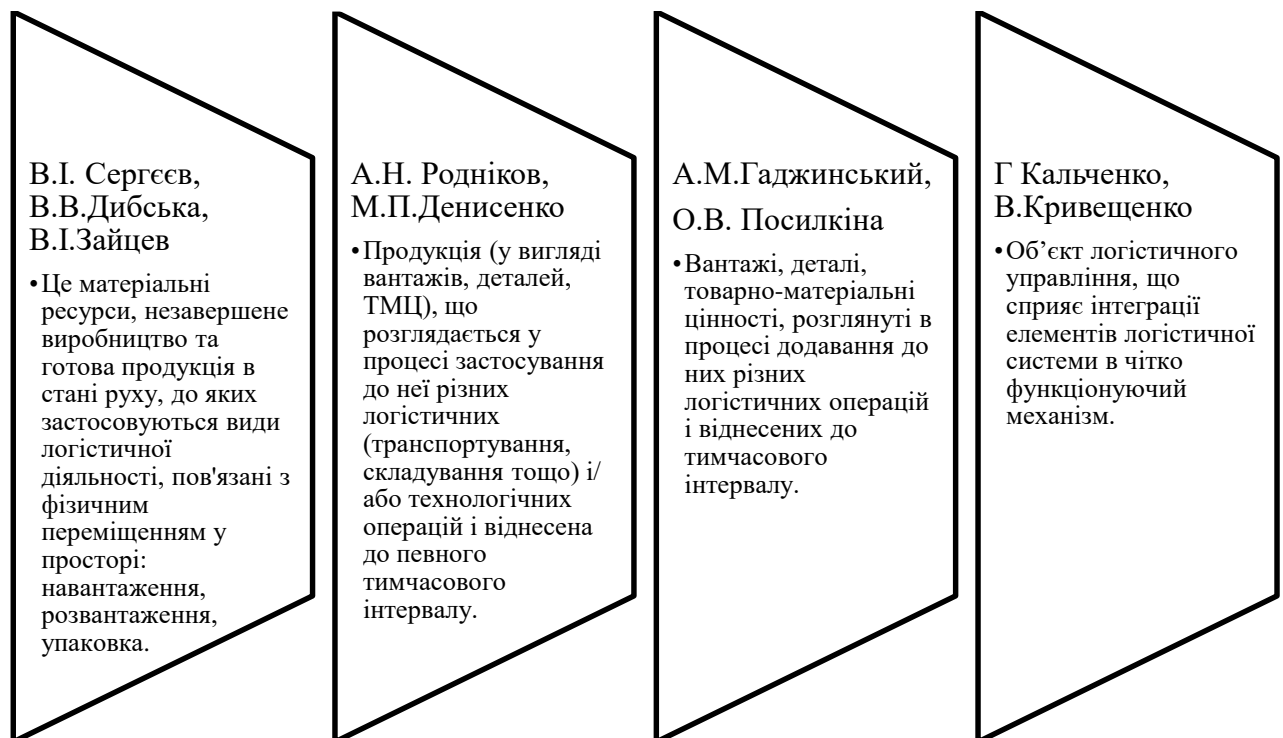


Рисунок 1.2 – Результати дослідження поняття «запаси»

Джерело: [1]

Слід відмітити, що в науковій літературі до терміну «запаси» відносять різні елементи, що утворюються у процесі руху, включаючи до них сировину, матеріали (матеріальні ресурси), напівфабрикати, продукцію незавершеного виробництва і готові вироби. Такого визначення дотримуються, Є.В. Крикавський, Т.В. Алесинська, В.І. Сергєєв [8].

Міністерство фінансів України зазначає, що запаси є схожими із терміном «товарно-матеріальні цінності».

За типовою і загальноприйнятою класифікацією до запасів підприємства належать:

- виробничі запаси, у тому числі сировина і матеріали, споживчі напівфабрикати та комплектуючі, паливо, тара та тари, будівельні матеріали, матеріали, передані на переробку, запасні частини, сільськогосподарські матеріали тощо);

- продукція незавершеного виробництва, напівфабрикати, нестачі у виробництві; готові вироби; товари (у т.ч. комісійні та розфасовані під товар).

Тобто, економічна сутність поняття «запаси» показує, що це ресурси підприємства, які на даний момент не є предметом використання і зазвичай знаходяться на зберіганні (склади постачальників, проміжні склади підприємства, склади споживачів (або інші відведені місця), але утримуються для забезпечення діяльності підприємства або використовуються для управління ним. Як тільки запаси починають використовуватися (застосовувати до них різні операції: виробничі, комерційні, логістичні тощо), вони перетворюються в розряд матеріальних потоків і потребують відповідних інструментів управління.

Тобто, вже з точки зору управлінської діяльності підприємства запаси є об'єктом матеріальних потоків підприємства, що просуваються логістичною системою підприємства в процесі застосування логістики та/або технологічні операції (транспортування, складування, обробка вантажів, логістичне обслуговування, переробка, утилізація і т. д.) у функціональних підсистемах постачання, підтримки виробництва та продажу на певний період часу.

Поняття матеріально-виробничих запасів, яке використовується в даний час, визначено чинним П(С)БО 9 «Запаси» [2]. «Запаси – це активи, які: призначені для перепродажу, безкоштовного розповсюдження, передачі під час звичайної діяльності; вони перебувають у процесі нормальної діяльності об'єкта бухгалтерського обліку задля її подальшого споживання; є сировинною чи допоміжною базою, що використовується під час виробництва продукції, також під час виконання робіт, надання послуг або під час стратегічних дій по досягненню поставленої мети та/або задоволення потреб об'єкта бухгалтерського обліку».

Для цілей бухгалтерського обліку, згідно з П(С)БО 9, запаси класифікують залежно від способу їх отримання та напрямку використання. Так, запаси складаються із:

- сировини, основних та допоміжних матеріалів, комплектуючих та інших матеріальних цінностей, призначенням яких є виробництво, виконання робіт, надання послуг, розподіл, передача, обслуговування виробничих та адміністративних потреб;

- незавершеного виробництва у формі незавершеної обробки та складання деталей, вузлів, виробів та незавершених процесів.

- готової продукції, що може виробляти підприємства та яке може бути призначене для продажу та може відповідати технічним та якісним характеристикам;

- товарів у формі матеріальних цінностей, які купує та утримує підприємство для перепродажу;

- малоцінних товарів, використання яких передбачено не більше одного року або за нормального робочого циклу, якщо він становить більше одного року [2].

Загальну структуру П(С)БО 12 «Запаси» представлено у табл. 1.3.

В національних та міжнародних стандартах термін «запаси» мають певну схожість: запаси визначаються як активи, утримувані для майбутніх продажів за умови ведення звичайної господарської діяльності. Запаси повинні

перебувати у виробничих процесах задля реалізації основної мети - подальшої продажі продукту виробництва, а також можуть утримуватися підприємством для подальшого споживання.

Таблиця 1.3 - Структура П(С)БО 9 «Запаси»

Розділи	Зміст
П.1-4. Початкові положення	Визначають сферу впливу П(С)БО та означають термінологію, що використовується.
П.5-15. Визначення та первісна оцінка запасів	Йдеться про порядок визнання товарно-матеріальних запасів у складі активів, розглядається склад товарно-матеріальних запасів з метою бухгалтерського обліку, розписується порядок визнання первісної вартості товарно-матеріальних запасів при отриманні
П.16-23. Оцінка вибуття запасів	Представляють методологію оцінки при вибутті запасів, рекомендують почерговість списання вартості МШП
П.24-28. Оцінка запасів на дату балансу	Наведено порядок оцінки запасів на звітну дату та знижки на товарні запаси.
П.29. Розкриття інформації про записи у примітках до бухгалтерської звітності	Визначає інформацію, яка потрібна у примітках до фінансової звітності.

Джерело: [2]

Окрім цього, національні положення додають: «утримуються для управління підприємством», що доречно, оскільки запаси можуть використовуватися на підприємстві для потреб управління, процесів заготівлі, збереження та реалізації.

Таким чином, під поняттям «запаси» слід розуміти всі матеріальні цінності, що є у розпорядженні підприємства із терміном оборотності менше року, використання яких може приносити економічні вигоди.

Отож, оборотні активи підприємства є основою розвитку підприємства, за рахунок цих ресурсів підприємство функціонує та накопичує свої прибутки. З огляду на це питання обліково-аналітичного забезпечення та контролю оборотних активів є дуже важливим до вирішення, особливо враховуючи реалії сьогодення.

1.2 Види та об'єкти обліково-контрольного забезпечення активів підприємства

Обліково-аналітичний супровід операцій із оборотними активами - важлива і значуща підсистема, що входить у загальну систему обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Висока значимість даної підсистеми обумовлена тим, що оборотні активи грають значної ролі у процесі організації господарської діяльності підприємств, в той час власне запаси займають значну роль у оборотних засобах підприємства.

На рис. 1.3 показано місце системи обліково-аналітичного забезпечення операцій із оборотними активами у прийнятті управлінських рішень діяльності підприємства.

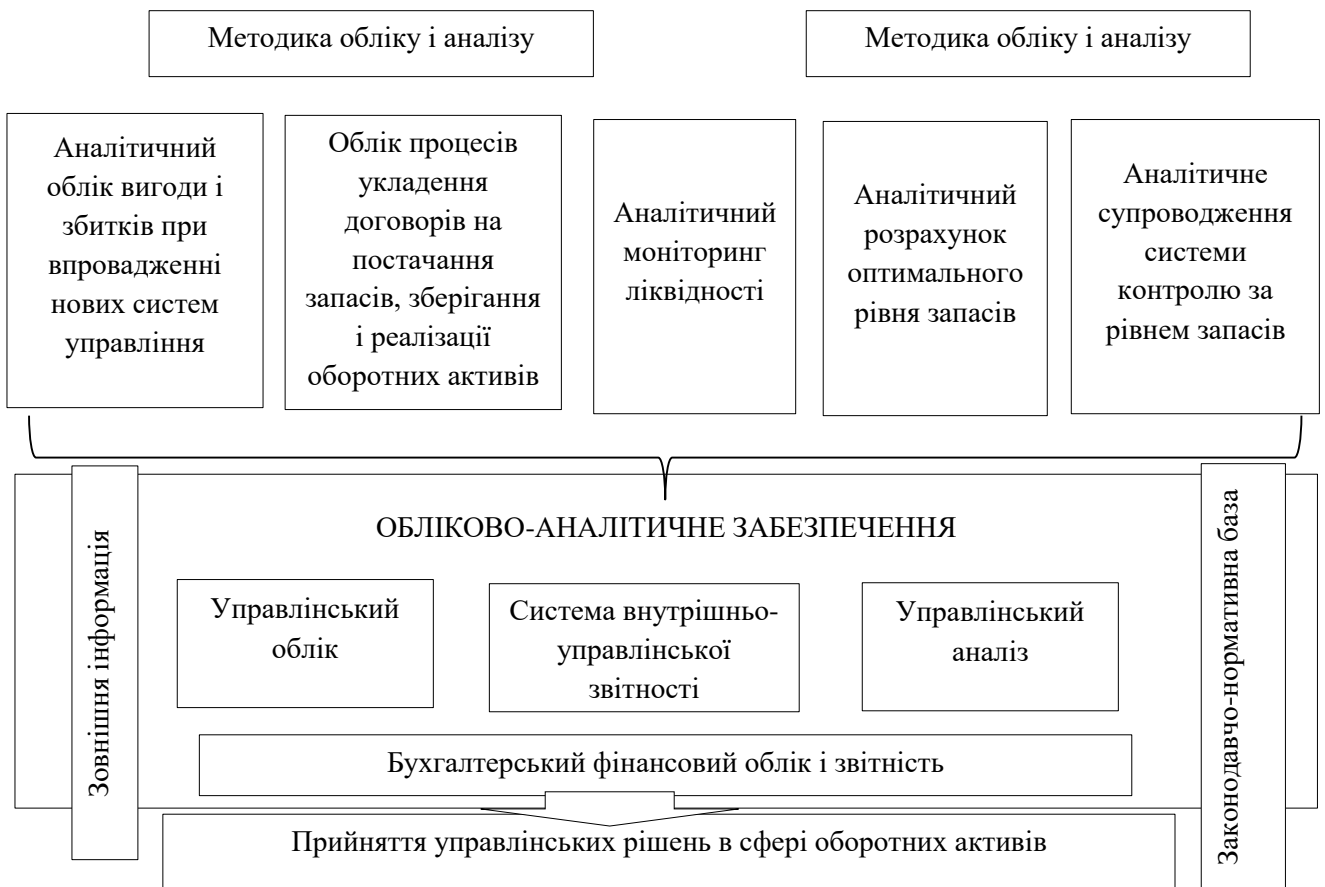


Рисунок 1.3 – Місце обліково-аналітичного забезпечення в управлінні оборотними активами

Обліково-аналітичний супровід операцій із оборотними активами ґрунтується на єдності планування, обліку, аналізу та контролю, які утворюють єдиний інформаційний простір.

На систему обліково-аналітичного забезпечення операцій з оборотними активами покладено ряд найважливіших завдань на підприємстві:

- спостерігати, оцінювати і прогнозувати ліквідність та поточну платоспроможність;
- визначати оптимальний рівень запасів на підприємстві;
- нормувати запаси;
- контролювати рівень запасів;
- виявляти і аналізувати відхилення нормативів і планових значень рівня запасу від фактичних;
- контролювати рівень дебіторської заборгованості;
- визначати рівень вільних оборотних коштів;
- проводити аналітичний вирахунок вигод і збитків після впровадження нових систем управління оборотними активами.

В Україні методика обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами підприємства викладено в Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку: П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(С)БО 9 «Запаси» [18], яке розроблено на основі МСБО 2 «Запаси» для бухгалтерів [2]. У додатку В наведено порівняння основних положень національних та міжнародних стандартів обліку запасів.

У зв'язку з тим, що національні стандарти бухгалтерського обліку розроблені на основі міжнародних, вони мають певну схожість. Зокрема щодо визначення поняття «запаси», умов їх звітності. умови. Так, розкриття поняття «запаси» практично ідентичне: вони визначаються як активи, що призначені для подальшої реалізації в умовах звичайної господарської діяльності, що знаходяться в процесі виробництва з метою подальшої реалізації продукції виробництва, а також призначені для споживання у процесі виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг.

Окрім цього, національні положення додають: «утримуються для управління підприємством», що доречно, оскільки запаси можуть використовуватися на підприємстві для потреб управління, процесів заготівлі, збереження та реалізації.

Для синтетичного обліку наявності та руху оборотних активів призначено:

- Рахунок 20 «Виробничі запаси»;
- Рахунок 27 «Готова продукція»
- Рахунок 28 «Товари»
- Рахунок 30 «Готівка»
- Рахунок 31 «Рахунки в банках»
- Рахунок 36 «Розрахунок із покупцями та замовниками»
- Рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами»

Варто більш детально охарактеризувати рахунок 20 «Виробничі запаси», що представлено на рис.1.4.



Рисунок 1.4 – Характеристика рахунка 20 «Виробничі запаси»

Дебет рахунки 20 «Виробничі запаси» та його субрахунки відображають надходження відповідних товарно-матеріальних цінностей у розпорядження підприємства та збільшення їх вартості в результаті переоцінки, за кредитом – відпуск запасів у виробництво, їх собівартість реалізації, перевитрати, переоцінка чи споживання.

У процесі організації обліково-контрольного забезпечення оборотних активів підприємства важливу роль відіграє належним чином організований процес контролю та управління запасів.

Необхідний рівень запасів на підприємстві, у певний відрізок часу, на конкретну визначену дату чи в потрібному місці та визначення витрат на їх утримання та зберігання є першочерговим завданням оптимального управління запасами. Для цього існують певні схеми та моделі управління запасами, які можуть зорієнтувати під час прийняття управлінського рішення щодо управління рівнем запасів на підприємстві та їх потоком. Класифікація

Вибір найефективнішої моделі управління запасами на підприємстві може залежати від таких факторів, як характер попиту, особливості товарів, час їх оборотності, процес поповнення, кількість місць зберігання запасів та ціна на їх утримання, кількість видів продукції, терміни їх придатності, обсяг ностачання, рівень витрат на оновлення запасів, наявні обсяги, що призначені для реалізації, розмір площі зберігання тощо. З огляду на це прийнято виділяти дві основні системи управління запасами: система з постійним контролем і система з періодичними перевірками.

У системі з періодичними перевірками запаси розраховуються періодично (щодня, щотижня, місяць), і залежно від рівня наявних запасів, до дозрахунку включають конкретну партію продукції.

За наявності автоматизованої системи обліку система управління запасами може бути заснована на моделі управління запасами з постійним контролем рівня запасів, тобто. система, у якій щоразу, коли рівень запасів йдає до r , розміщується заявка замовлення розміру Q .

Теоретичні основи такої системи були оприлюднено вченими-економістами Хедлі та Уайтіном. Пізніше були написані інші роботи, що містять різні варіанти опису (Q, r) - системи управління запасами, у тому числі з різними варіантами обліку нестач, обмеженим терміном зберігання товарів, описувалися точними та приблизними моделями.

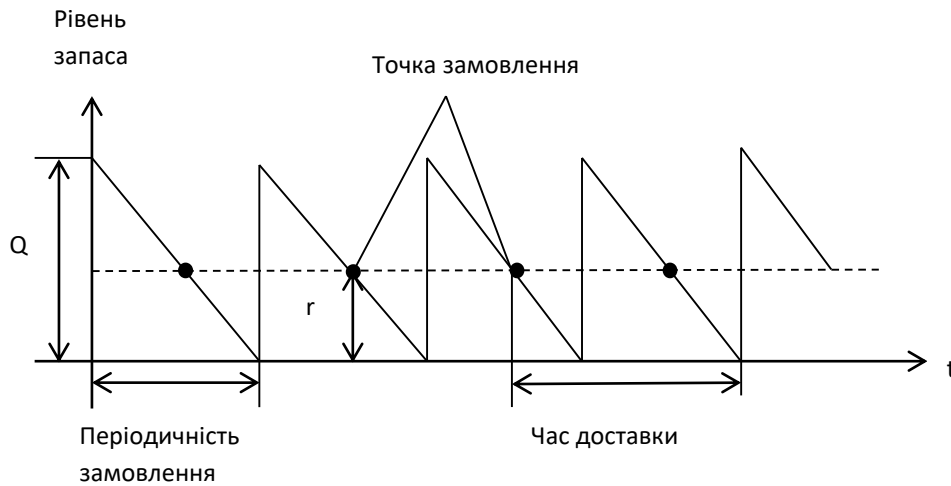


Рисунок 1.5 – Динаміка рівня запасів при детермінованому попиті

Джерело: [3]

При детермінованому та випадковому попиті динаміка запасів описана на рис. 1.5 та 1.6 відповідно.

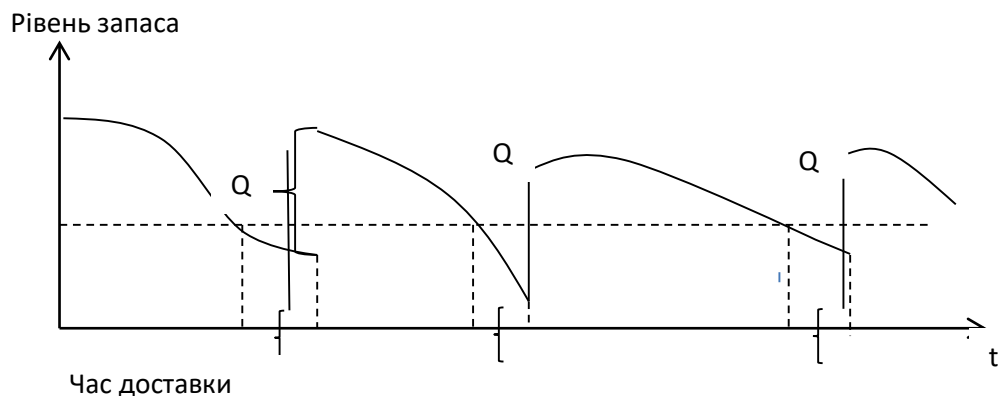


Рисунок 1.6 – Динаміка рівня запасів при випадковому попиті

Джерело: [3]

На момент доставки замовлення запас досягає найвищого рівня у розмірі y . Рівень запасів досягає нуля за час y/β після отримання замовлення розмір y . Чим менший розмір замовлення, тим частіше необхідно розміщувати нові замовлення, але середній рівень запасів зменшуватиметься.

З іншого боку, зі збільшенням розміру замовлення рівень запасів збільшується, але замовлення розміщуються рідко.

Оскільки витрати залежать від частоти замовлень та кількості наявних запасів, значення y вибирається з умови балансу між двома видами витрат. Це є основою для побудови відповідної моделі управління запасами.

Я

к

в

и

$$dTCU(y)dy = -k\beta y^2 + h^2 = 0 \quad (1.1)$$

д

н

о

Звідси знаходимо оптимальне значення розміру замовлення за формулою

з

$$y^* = 2k\beta/h \quad (1.2)$$

р (Доведено, що $TCU(y)$ досягає свого мінімального значення в точці y^* ,
скільки друга похідна в цій точці строго додатна).

с Оптимальне значення y отримується в результаті замовлення y^* одиниць продукції через кожні $t_0^* = y^*/\beta$ одиниць часу.

1 Оптимальні витрати $TCU(y^*)$, що отримані в результаті безпосередньої

п

ф Більшість реальних ситуацій орієнтується на додатних термінах виконання замовлення (часове запізнення) L від моменту розміщення замовлення до його дійсного постачання. Така стратегія має визначати точку оновлення замовлення.

в

р

м

Практичні цілі таку інформацію перетворюють на таку, що відповідає моменту оновлення замовлення після визначення точки оновлення замовлення через рівень замовлення. У практичній діяльності такі випадки реалізуються через безперервний контроль станів замовлень до моменту досягнення чергової точки оновлення замовлення. Тому таку модель називають моделлю неперервного контролю стану замовлення.

Слід зазначити, що з точки зору аналізу в умовах стабілізації системи час виконання L завжди можна вважати меншим за час циклу t_0 .

Варіанти моделі розміру економічного замовлення (партії) допускають дефіцит і навіть поступового (а не миттєве) поповнення запасів. Останній випадок характерний для виробничих систем, у яких швидкість поповнення є функцією від темпу виробництва. У цих ситуаціях моделі управління запасами все ще співвідносять витрати на утримання запасів і замовлення. До функції загальних витрат входять також втрати дефіциту, якщо такі є.

Загалом, втрати від дефіциту вважаються пропорційними середньому дефіциту.

Вибираючи систему управління запасами, слід враховувати наступні додаткові відмінності між ними:

- модель з фіксованим періодом має, в середньому зорієнтована на більший запас, оскільки вона може тривати до наступних поставок через фіксований інтервал часу. У моделі з фіксованим обсягом фіксований термін поставки не передбачений, оскільки наступні поставки здійснюються за потребою і на деякий час немає необхідності створювати додатковий запас;

- модель фіксованого обсягу використовується для управління запасами високоцінних матеріалів, оскільки ця модель забезпечує менший запас. Ця модель більше підходить для важливих матеріалів, які ще називають критичними, оскільки передбачає більш жорсткий контроль над запасами та швидшу реакцію на вичерпання запасів.

Таким чином, обліково-аналітичний супровід операцій із товарно-матеріальними запасами - важлива і значуща підсистема, що входить у

загальну систему обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами зокрема та підприємством загалом. Висока значимість даної підсистеми обумовлена тим, що товарно-матеріальні запаси грають значної ролі у процесі організації господарської діяльності підприємств, запаси займають значну роль у оборотних засобах підприємства.

1.3 Нормативно-правове регулювання обліку і контролю оборотних активів підприємства

Організація нормативно-правового регулювання оборотних активів підприємства в Україні має бути оформлена у відповідності із чинним законодавством. Характеристику нормативно-правових актів організації облікових процесів із приводу правильного оформлення господарських операцій, що пов'язано із обліком оборотних активів підприємства представлено у додатку П.

Іншими нормативно-правовими актами та постановами є:

- Наказ Міністерства доходів і зборів України Про затвердження Порядку ведення Реєстру виданих та отриманих податкових накладних
- Закон України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Таким чином, використання у практичній діяльності узагальнених рекомендацій нормативно-правового характеру організації обліково-аналітичного забезпечення оборотних активів підприємства надає можливість уникнення непорозумінь у процесі аудиторських та податкових перевірок. А також сприяє покращенню формування інформації для підвищення ефективності її використання системою управління підприємницької діяльності та діяльності всього підприємства загалом.

РОЗДІЛ 2

СТАН ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПТВФ «ДОВІРА»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Базою дослідження стану обліково-контрольного забезпечення оборотних активів було обрано приватну торгівельно-виробничу фірму «Довіра», що знаходиться за адресою: Україна, 53640, Дніпропетровська обл., Покровський р-н, село Андріївка, вул. Центральна, будинок 26А. Код ЄДРПОУ – 30597900.

ПТВФ «Довіра» - є провідною диверсифікованою агропромисловою компанією в Дніпропетровській області.

Основним видом діяльності підприємства за КВЕД є: 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Земельний банк компанії становить 90 тис. га. Чисельність персоналу нараховує близько 3 тис. 32 чол. Організаційна структура ПТВФ «Довіра» наведена на рис. 2.1.

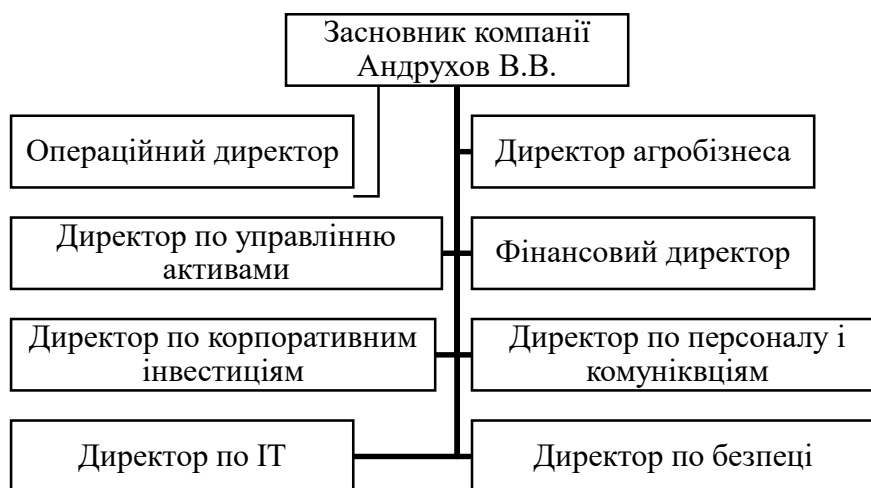


Рисунок 2.1 – Організаційна структура ПТВФ «Довіра»

ПТВФ «Довіра» відповідально ставиться до своєї позиції на ринку на ринку і того впливу, який має на людей і компанії-конкуренти.

Підприємство відкрито веде бізнес із діловими партнерами, своєчасно реагує на звернення, несе відповідальність за взяті на себе зобов'язання, професійно підходить до виконання умов контрактів.

Основною місією компанії є розкриття унікальних можливостей агробізнесу, розвиваючи потенціал працівників компанії.

Доречно уточнити, що ПТВФ «Довіра» є вертикально інтегрованою компанією, що безперервно та динамічно розвивається в агропромисловому секторі України.

У процесі діяльності підприємство орієнтується на встановлення та досягнення своїх цілей.

Таблиця 2.1 – Цільове бачення ПТВФ «Довіра» на перспективу

Цінності	Основні стратегії	Середньострокові цілі	Кінцева мета
Фінансова стабільність	Географічний фокус	Консолідація олійноекстракційної промисловості	Максимізація прибутків акціонерів
Стійка ділова репутація	Технологічна база активів	Збільшення обсягів експорту	
Професійна команда лідерів	Операційна дисципліна	зерна вдвічі порівняно з 2020 ФР	

Джерело: сформовано на основі [22]

Команда «Довіра» планує нарощувати обсяги виробництва зі стабільною рентабельністю, пропонуючи унікальні комплексні рішення своїм партнерам – постачальникам і покупцям, завдяки збалансованому розвитку бізнес-сегментів компанії шляхом: ефективного використання мережі активів; інвестування в технології та інновації; стратегічних придбань; розвитку потенціалу команди і вдосконалення процесів.

Варто розглянути більш детально ключові цінності та керівні принципи розвитку компанії, адже на основі даного бачення і ґрунтується благоустрій компанії.

Таблиця 2.2 – Ключові цінності та керівні принципи ПТВФ «Довіра»

Фінансова стабільність	Стратегічний системний менеджмент	Принципи управління компанією забезпечують перехід від кількісного зростання до якісного. Довіра каскадує стратегію та цілі на операційний рівень, перетворює їх реалізацію в щоденну роботу менеджерів, розвиває культуру внутрішнього підприємництва та постійного вдосконалення.
	Синергія бізнес-напрямів	Бізнес-сегменти підприємства тісно пов'язані між собою стратегічною єдністю та узгодженістю цілей, їх взаємна інтеграція створює додану вартість та благотворно впливає на загальний фінансовий результат.
	Ефективне управління активами і ресурсами	Довірчі керуючі захищають активи, підвищують їх ефективність, піклуються про фінансові та матеріальні ресурси, інформацію, керують ключовими ризиками. Інтереси компанії є пріоритетними.
	Зміни та інновації	Компанія гнучка у прийнятті рішень. Активність не боїться змін, а сприймає їх як нові можливості для розвитку. «Довіра» покращує якість своїх активів, будує сучасні технологічні підприємства, вдосконалює процеси, навчає персонал.

Джерело: сформовано на основі [22]

Основні напрямки діяльності ПТВФ «Довіра» базуються на основі сталого безперервного розвитку.

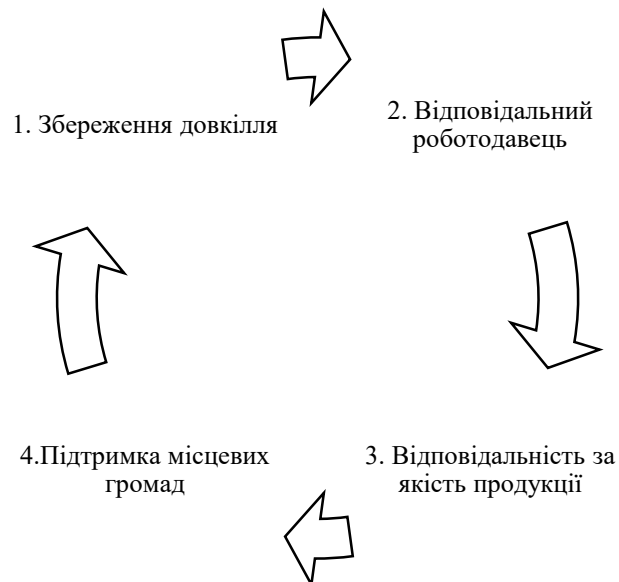


Рисунок 2.2 – Основні напрямки діяльності ПТВФ «Довіра»

Джерело: сформовано на основі [22]

Компанія застосовує технології сталого землеробства в агробізнесі та

знижує споживання енергії на виробничих об'єктах; формує культуру «зеленого офісу» на всіх активах компанії, закликає колектив виявляти соціальну відповідальність та не допускати погіршення стану навколишнього середовища заради щасливого майбутнього для майбутніх поколінь.

Виробничі потужності ПТВФ «Довіра» дозволяють нарощувати обсяги виробництва, а також збільшувати обсяги прибутків. Варто розглянути основні напрямки діяльності компанії у вартісному вимірнику.

Таблиця 2.3 – Основі напрями діяльності ПТВФ «Довіра» у вартісному вимірнику

Асортимент	2019	2020	2021	Темп приросту, %
Насіння соняшнику				
Насіння соняшнику	949,5	1032,1	1067,5	12,4
Насіння кукурудзи	94,4	102,6	140,7	49,1
Всього	1043,9	1134,7	1208,2	15,7
Зернотрейдинг і логістика				
Зернотрейдинг	756,0	821,7	923,3	22,1
Портові термінали	52,7	57,3	58,8	11,5
Елеватори	35,1	38,2	60,7	72,7
Всього	843,8	917,2	1042,8	23,6

Джерело: сформовано за даними управлінської звітності підприємства

Таким чином, за результатами таблиці ми бачимо, що основним напрямком діяльності ПТВФ «Довіра» є вирощування насіння соняшнику та кукурудзи. В динаміці років обсяги виробництва помітно зросли – на 15,7%. Також підприємство займається зернотрейдингом та логістикою, що в сукупності також збільшилися на 23,6%.

Варто також в загальному вимірнику оцінити результативність основних напрямів діяльності ПТВФ «Довіра». Результати розрахунків наведено у таблиці 2.4.

Аналізуючи дані таблиці 2.4, варто відмітити, що рівень доходів підприємства за всіма напрямами діяльності зростав протягом досліджуваного періоду, найбільшу динаміку продемонстрував напрямок зернотрейдингу – збільшився на 72,86%.

Таблиця 2.4 – Результативність основних напрямів діяльності ПТВФ «Довіра»

Напрямок діяльності	2019	2020	2021	Відхилення, %
Доходи, тис.грн				
Насіння соняшнику	36727,8	43470,7	47518,4	29,38
Насіння кукурудзи	77244	96270,6	133524,8	72,86
Агробізнес	14809,2	16972,4	17870,4	20,67
ЕВІТДА, тис.грн				
Насіння соняшнику	2681400	4271200	1523200	-43,19
Насіння кукурудзи	2607600	6069600	13491200	417,38
Агробізнес	4477200	3765400	12539200	180,07
Загальна кількість експорту, 3блн..т				
Насіння соняшнику	1,619	1,518	1,367	-15,57
Насіння кукурудзи	6,094	7,902	8,013	31,49
Агробізнес	3,294	3,271	2,859	-13,21
ЕВІТДА margin, тис.грн/т				
Насіння соняшнику	67,3	100	41	-39,08
Насіння кукурудзи	17,4	27,3	62	256,32
Агробізнес	343,7	0	920	167,68

Джерело: сформовано за даними управлінської звітності підприємства

Стосовно урожайності та експорту ПТВФ «Довіра» варто уточнити, що урожай соняшнику в Україні в 2020 році впав на 2,8 млн тонн порівняно з аналогічним періодом минулого року, тобто у 2021 році рівень експорту соняшникового насіння зменшився на 15,57%. Таку ж динаміку демонструє й експорт продуктів агробізнесу – він знизився на 13,21% у 2021 році, порівняно із 2019 роком. Проте, якщо аналізувати рівень доходів, то найбільшу динаміку росту слід спостерігати у процесі провадження діяльності зернотрейдингу.

Для деталізації аналізу економічної характеристики діяльності та оцінки фінансового стану ПТВФ «Довіра» варто перейти до наступного етапу. Варто провести аналіз майна (ресурсів) підприємства та джерел їхнього фінансування, який проводять за допомогою складання агрегованого порівняльного аналітичного балансу. На основі даних щодо структури і складу майна підприємства, на початок і на кінець досліджуваного періоду визначають активи, що характеризують його виробничий потенціал.

Спершу слід розглянути динаміку основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема рівень забезпечення

підприємства майновими та фінансовими ресурсами, їх склад і структуру представлені у додатку Р.

Фінансові ресурси господарюючого суб'єкта – власні й позикові кошти, які формуються в процесі виробничої та іншої фінансово-господарської діяльності за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел і використовуються в статутних цілях. Протягом аналізованого періоду розмір капіталу ПТВФ «Довіра» зменшився з 347100 млн. грн до 314526 млн. грн, тобто на 48097 тис. грн. Упродовж аналізованого періоду найбільш високий темп приросту капіталу зафіксований у 2017 та 2018 роках, що зумовлено залученням фінансування на формування активів для здійснення діяльності підприємства. В попередніх періодах зміни в обсягах капіталу ПТВФ «Довіра» були не такими помітними.

Основним джерелом формування капіталу підприємства є власні кошти. Окремі складові власного капіталу товариства, зокрема статутний капітал впродовж усього досліджуваного періоду залишався незмінним і становив 190150 млн. грн. Зміни розміру власного капіталу відбувалися за рахунок результатів діяльності підприємства – прибутку чи збитку. Зокрема, протягом досліджуваного періоду підприємство отримувало непокриті збитки, і лише у 2021 році було отримано нерозподілений прибуток у розмірі 70275 млн. грн.

Формування позикових ресурсів ПТВФ «Довіра» здійснюється переважно за рахунок довгострокових зобов'язань. Їх розмір за досліджуваний період збільшився і на останню звітну дату склав 54386 млн. грн. Підприємство активно використовує кредити банків як джерело фінансування своєї діяльності. Іншими джерелами формування поточних зобов'язань є поточна заборгованість, що виникає за розрахунками з постачальниками, а також з бюджетом, працівниками, зі страхування тощо.

Обсяг поточних зобов'язань підприємства за період дослідження збільшився у 2,06 рази. Поточні зобов'язання протягом досліджуваного періоду мали більшу питому вагу, ніж довгострокові. Лише у 2021 році структура помітно змінилася: довгострокові зобов'язання стали переважати. Довгострокові

зобов'язання підприємства утворюються внаслідок формування відстрочених податкових зобов'язань.

Таким чином, впродовж аналізованого періоду формування капіталу підприємства відбувалося стрімкими темпами, досить ситуативно та відповідно до потреб діяльності щойно розвитку діяльності підприємства. В перспективі політика фінансування та динаміка джерел формування капіталу підприємства біде більш виваженою та відобразатиме довгострокові наміри керівництва щодо розвитку підприємства. На даному етапі діяльності структура капіталу підприємства є нестійкою, що відповідає стадії економічного розвитку країни.

Важливу роль у забезпеченні діяльності підприємства відіграють його активи. Їх склад, структура та ефективність використання визначають не лише вид та обсяги діяльності господарюючого суб'єкта, а й впливають на його ліквідність, платоспроможність, ділову активність. Характерною особливістю аграрної галузі є висока фондомісткість виробництва, що спостерігається у структурі майна ПТВФ «Довіра», адже необоротні активи представлені переважно основними засобами (спорудами, станками, нерухомим майном, офісним обладнанням, комп'ютерною технікою тощо, які використовуються в процесі основної діяльності). Вартість необоротних активів підприємства за період аналізу зросла у 4,23 рази, адже придбання основних засобів відбувається впродовж усього досліджуваного періоду, на останню звітну дату їх балансова вартість становила 267271 млн. грн.

Таким чином, динаміка структури активів і капіталу ПТВФ «Довіра» за 2016-2021 роки свідчить про високий рівень її мобільності та зниження рівня ризику внаслідок залучення незначного обсягу зобов'язань та безперервного нарощення власного капіталу. Як відомо з теорії, мобільна структура активів господарюючого суб'єкта створює перспективу для забезпечення прибуткової діяльності.

Для аналізу основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства розглянемо динаміку виручки від реалізації та чистого фінансового результату підприємства, що наведено на рис. 2.3.

Відповідно до обраного виду діяльності ПТВФ «Довіра», формування його виручки відбувається за рахунок вирощування та реалізації сільськогосподарських культур: соняшнику та кукурудзи.

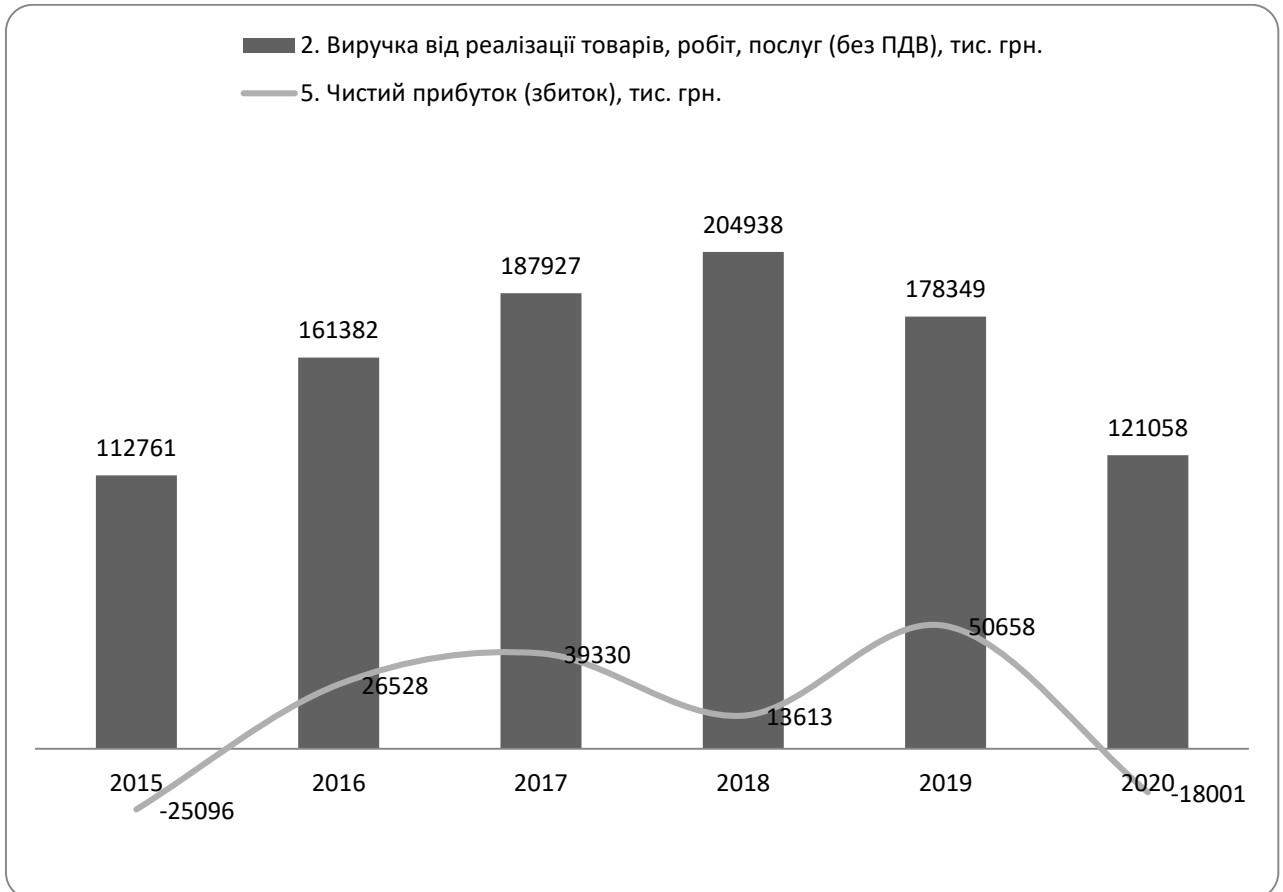


Рисунок 2.3 – Динаміка виручки від реалізації та чистих фінансових результатів ПТВФ «Довіра» у 2016-2021 рр., тис. грн

Джерело: побудовано на основі фінансової звітності

Дослідження показало, що виручка від реалізації продукції підприємства протягом досліджуваного періоду була неоднаковою.

За період із 2016 -2019 років виручка зростала шаленими темпами, саме в цей період компанія зазнала розквіту. Із 2020 року і по сьогоднішній день виручка від реалізації продукції підприємства почала спадати.

Чистим фінансовим результатом підприємства майже протягом всього досліджуваного періоду був збиток. Але у 2017 році ситуація покращилася.

Протягом 2016-2019 років чистим фінансовим результатом підприємства були чисті прибутки. Тобто, як показує динаміка: виручка від реалізації не має прямого впливу на чистий фінансовий результат підприємства. На формування чистих прибутків чи збитків мають вплив собівартість, рівень отримання інших доходів, рівень оподаткування тощо.

Важливим показником діяльності підприємства є його рівень рентабельності та ефективність використання наявних у розпорядженні підприємства ресурсів.

Динаміку показників рентабельності для ПТВФ «Довіра» характеризують дані рис. 2.4.

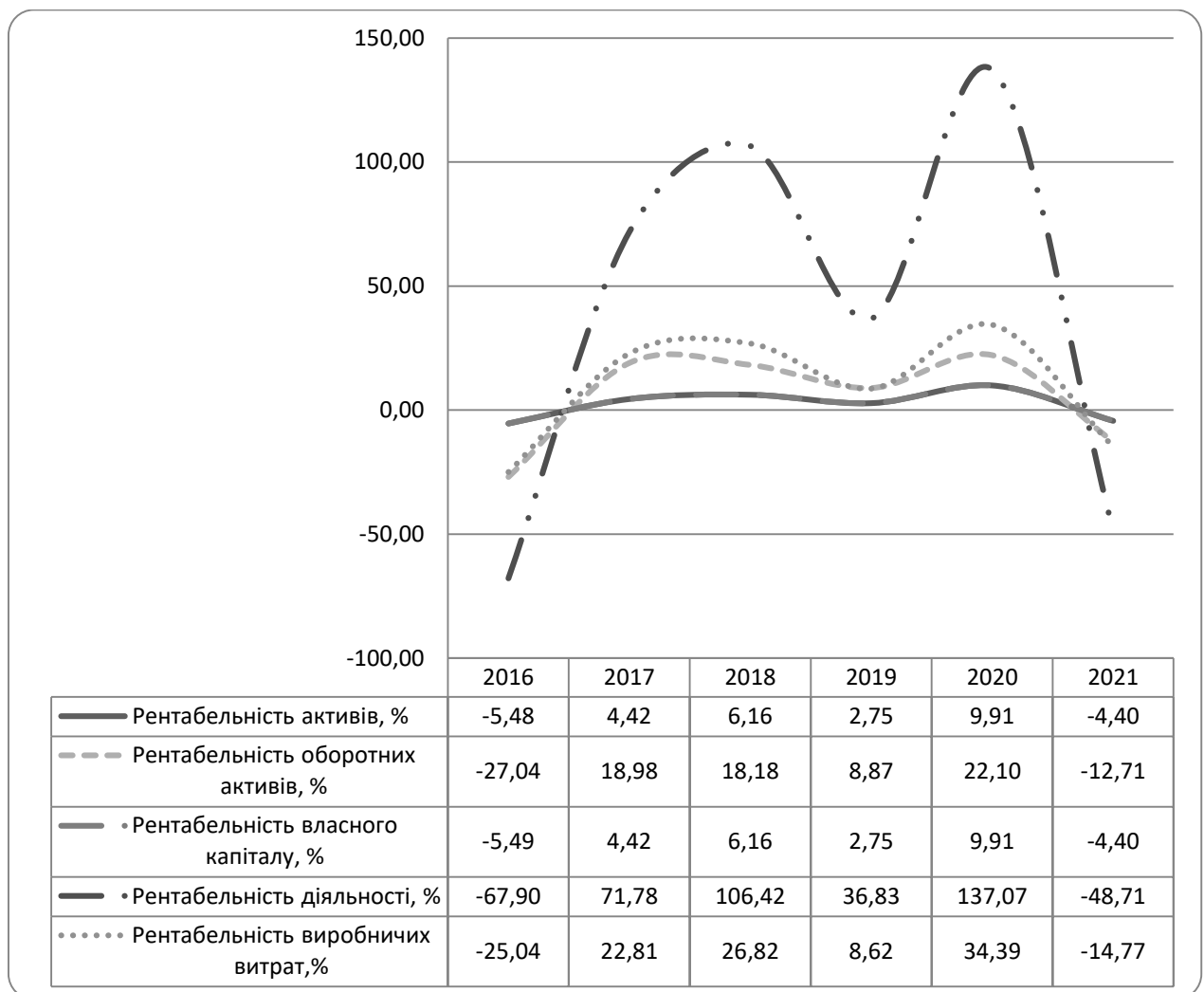


Рисунок 2.4 – Динаміка показників рентабельності ПТВФ «Довіра» у 2016-2021 рр., %

Аналізуючи рентабельність активів, власного капіталу та оборотних активів підприємства, слід зазначити, що їх величина та динаміка прямо пропорційна від чистих фінансових результатів підприємства. У період, коли підприємство отримувало збитки – рентабельність цих ресурсів є також від'ємною, що є свідченням неефективного їх використання. І навпаки, коли підприємство отримувало чистий прибуток – рентабельність мала позитивне значення та зростаючу динаміку, тобто ресурси підприємства використовувалися досить ефективно та результативно.

Динаміка рентабельності діяльності підприємства свідчить про те, що найбільш ефективно підприємство функціонувало у 2017-2020 роках, у цей період величина даного показника була додатною та щороку зростала.

Таким чином, за результатами аналізу формування доходів і фінансових результатів ПТВФ «Довіра» доходимо висновку, що їх абсолютні показники впродовж періоду дослідження зросли, що створює основу для забезпечення позитивної динаміки його економічного розвитку в перспективному періоді. Водночас, рентабельність діяльності характеризується нестійкими змінами, адже зумовлена факторами вартості активів та витрат, що були задіяні задля отримання фінансового результату. Зокрема, звертає на себе увагу підвищена чутливість показників рентабельності активів, оборотних активів та операційних витрат до зміни фінансового результату (або чистого прибутку). Але загалом варто відмітити, що підприємство є фінансово стійким, має високий рівень фінансової самостійності та безперервно нарощує свою матеріально-технічну базу.

2.2 Характеристика та оцінка базових засад облікової політики підприємства

Основним документом, що регулює облікову діяльність ПТВФ «Довіра» є Наказ про облікову політику підприємства.

Наказом закріплено такі основні положення облікової політики ПТВФ «Довіра»:

- здійснювати ведення бухгалтерського обліку відповідно до принципів і методів, передбаченими національними (стандартами) бухгалтерського обліку;

- обліковувати необоротні активи. У вартість об'єкта основних засобів входить ціна придбання, витрати, які включають доставку і приведення його до стану, необхідного для експлуатації. Вартісна межа для віднесення до складу основних засобів складає 20 000,00 грн.

- оцінку зменшення корисності необоротних активів і необхідність переоцінки до справедливої вартості визначає комісія;

- амортизація основних засобів обчислюється лінійним методом.

- стягувати амортизацію малоцінних необоротних матеріальних активів у перший місяць їх використання у розмірі 100% їх вартості;

- амортизацію нематеріальних активів нараховувати прямолінійним способом;

- методом оцінки руху запасів є метод фактичної собівартості;

- при випуску в експлуатацію малоцінних і швидко зношуваних предметів їх вартість списується з балансу з подальшою організацією оперативного кількісного обліку цих предметів у місцях експлуатації та відповідним особам протягом періоду їх фактичного використання ;

- робити зобов'язання наступних витрат і платежів ;

- поточну дебіторську заборгованість включати до підсумку балансу за її первісною вартістю;

- доходи і витрати показувати у звітному періоді на основі принципу нарахування.

Облікова політика ПТВФ «Довіра» складається із двох основних розділів та додатків. Коротка характеристика змісту кожного розділу облікової політики досліджуваного підприємства наведена у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Характеристика розділів облікової політики ПТВФ «Довіра»

Назва розділу	Характеристика
1	2
Розділ 1. Загальні положення облікової політики, принципи і підходи до складання і подання фінансової звітності	Загальні положення облікової політики, Загальні підходи до складання фінансової звітності, Валюта звітності, Звітний період, Фінансова звітність, Принципи консолідації, Особливості подання елементів фінансової звітності, Викривлення фінансової звітності внаслідок помилок, операційні сегменти.
Розділ 2. Принципи обліку по об'єктам бухгалтерського обліку	Основні засоби, Інвестиційна нерухомість, Нематеріальні активи, Витрати на позики, Інвестиції в асоційовані підприємства та спільна діяльність, Запаси, Біологічні активи та сільськогосподарська продукція, Фінансові інструменти, Аванси, Необоротні активи, утримувані для продажу та припинення діяльності, Зобов'язання, умовні зобов'язання та умовні активи, Виручка та інші операційні доходи, Витрати, Податки на прибуток, Операції в іноземній валюті, Операції з пов'язаними сторонами, Відображення подій після звітного періоду.

Джерело: облікова політика підприємства

Таким чином, зміст основних розділів ПТВФ «Довіра» відповідає вимогам законодавства України та специфіці та особливостям діяльності підприємства.

Основною формою бухгалтерського обліку ПТВФ «Довіра», в тому числі й у сфері обліку оборотних активів, є комп'ютерна форма обліку (рис. 2.5).

Варто зазначити, що ПТВФ «Довіра» для автоматизації облікового процесу на підприємстві використовує програму BAS для підприємств України, а для ведення податкового обліку та формування звітності по розрахунках ПДВ – програма M.E.D.O.K.

Програма BAS для підприємств України є бухгалтерською програмою. Вона займається автоматизацією облікових процесів на підприємстві.

В Україні є окремі представництва, які займаються адаптивними процесами програми у відповідності з вимогами ведення національного бухгалтерського обліку. Потім все перевіряється на практиці.

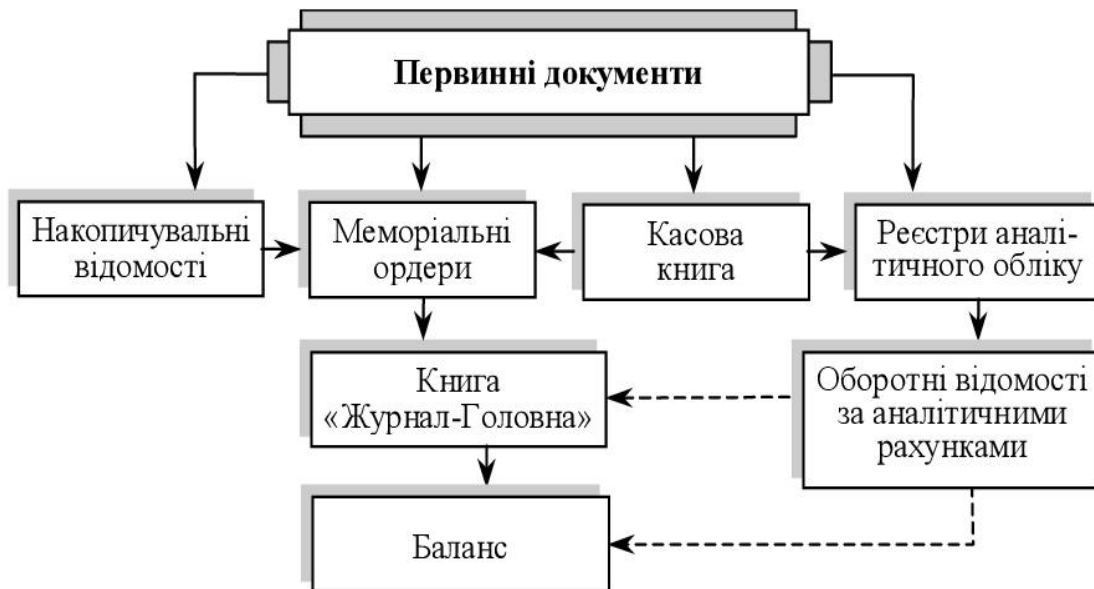


Рисунок 2.5 – Схема комп'ютерної форми бухгалтерського обліку
ПТВФ «Довіра»

Джерело: складено автором

Програма BAS широко і активно використовується для ведення бухгалтерського обліку як на великих підприємствах, так і на невеликих фірмах. Її використовують не тільки бухгалтери, але і керівники, складські працівники, співробітники відділу кадрів та керівники підприємств. Програма незамінна в бухгалтерському і управлінському обліку.

Так як ПТВФ «Довіра» є високо інтегрованим підприємством і складається із структурних підрозділів діяльності, то слід відмітити, що на кожному структурному підрозділі підприємства є відділ бухгалтерії на чолі із головним бухгалтером.

Група зведеного обліку здійснює узагальнення / зведення всієї облікової інформації про діяльності підприємства, визначення фінансових результатів, формування фінансової, податкової та статистичної звітності (Додаток Д), загальний аналіз ефективності господарської діяльності підприємства і контролює виконання виробничих планів і затверджених нормативів.

Відповідальні за складання звітності особи, формують фінансові, податкові та статистичні звіти у відповідності із вимогами та принципами

законодавства України.

2.3 Організація обліку і контролю оборотних активів на підприємстві

Як вже було зазначено, важливим процесом обліку ПТВФ «Довіра» є облік виробничих запасів.

Організація синтетичного обліку наявності і руху виробничих запасів на підприємстві передбачає використання 20 рахунку «Виробничі запаси» за субрахунками. Узагальнююча характеристика синтетичних рахунків для обліку поточних зобов'язань представлена у додатку Г.

Узгодження первинних документів і рахунків бухгалтерського обліку в межах окремої групи обліку виробничих запасів бухгалтерії представлено у додатку.

Документальне зобов'язання проведення господарських операцій з обліку виробничих запасів підприємства поділяється на документи, які необхідні для формування та збільшення запасів та документи для їх списання у процесі діяльності.

Також системою організації бухгалтерського обліку ПТВФ «Довіра» передбачено відображення виробничих запасів у облікових регістрах – журнал 7, відомість 7,3; у фінансовій звітності – «Баланс», «Звіт про рух грошових коштів» та «Примітки до річної фінансової звітності».

Варто також зазначити, що головною метою процесного управління підприємством ПТВФ «Довіра» є задоволення потреб виробництва відповідними матеріальними ресурсами з максимальною економічною ефективністю, при цьому отримавши економічну вигоду для себе у формі прибутків. Оптимальне взаємовідношення об'єму сировини і потреби в ній, залишків запасів та обсягами реалізації – основна ціль роботи всього підприємства.

Процесне управління запасами підприємства складається із взаємопов'язаних елементів окремих бізнес-процесів, що передбачають вирішення питань організації поставки сировини, забезпечення виробничих процесів, контроль діяльності складського господарства для готової продукції, організації продажів і доставки продукції споживачам, організації каналів руху товарів і розподільних мереж, підготовкою персоналу на всіх етапах діяльності, організація роботи бухгалтерського відділу, організація взаємодії всіх підрозділів підприємства для досягнення цілей збуту.

Загальна система організації процесного управління запасами для ПТВФ «Довіра» представлена на рис. 2.6.

№ п/п	Елементи	Альтернативи				
		Консультативний (координаційний) тип	Лінійна організаційна структура	Матричний механізм	Логістичний комітет	
	Організація інформаційного забезпечення	Не автоматизовано (традиційний паперовий документообіг)		Автоматизовано (КІС)		
	Форма організації потоків готової продукції	Накопичувальна		Транспортно-накопичувальна	Нульового запасу	
	Форма постачання	Транзитна			Складська	
	Система управління запасами	З фіксованим розміром замовлення	З фіксованою періодичністю замовлення		З встановленою періодичністю замовлення до постійного рівня	Система «Максимум-мінімум»
	Організація складського господарства	Власні склади			Склади загального користування	
	Вид транспортного засобу	повітряний	з/д	водний	автомобільний	з/д + авто
	Організація постачання	«Від дверей до дверей»	Через склади	Через товарні біржі		Використання послуг оптових посередників
	Організація логістичного сервісу	Самостійно (силами самого підприємства)			Експедиторська фірма (Аутсорсинг)	

Рисунок 2.6 – Система організації процесного управління запасами ПТВФ «Довіра»

Джерело: складено автором

Таким чином, схема процесного управління запасами ПТВФ «Довіра» починається власне поставкою сировини та завершується реалізацією та доставкою готової продукції споживачам. Проміжними бізнес-процесами діяльності є інформаційне забезпечення, процес управління запасами, організація складського господарства тощо. Дана схема не демонструє окремого бізнес процесу бухгалтерської діяльності, але бухгалтерська складова є частиною кожного із представлених бізнес-процесів діяльності підприємства.

Базуючись на особливостях діяльності підприємства, варто розглянути наявний інструментарій процесного управління запасами ПТВФ «Довіра» (Додаток Ж).

У практиці управління основними та допоміжними бізнес-процесами використання і збереження запасів ПТВФ «Довіра» активно застосовуються нотації DFD (Data Flow Diagramming), що призначені для опису потоків інформації, про кожний процес, який перетворює свої вихідні дані у результат та дані про роботу працівників.

Окрім об'єктивної характеристики управління бізнес-процесами підприємства, слід провести суб'єктивну оцінку ефективності управління запасами ПТВФ «Довіра».

Своєрідним каркасом, що дозволить оцінити ефективність управління запасами підприємства у вигляді набору операційних цілей, які визначають її поведінку та фінансове благополуччя, є метод Balanced Scorecard (BSC).

Система BSC логістичного підрозділу підприємства складається з таких груп показників: показники, що оцінюють роботу із зовнішніми клієнтами; показники оцінки внутрішньої діяльності.

Таким чином, базуючись на методиці BSC, розроблено систему узагальнюючих показників оцінки ефективності функціонування основних інструментів процесного управління (рис. 2.7).

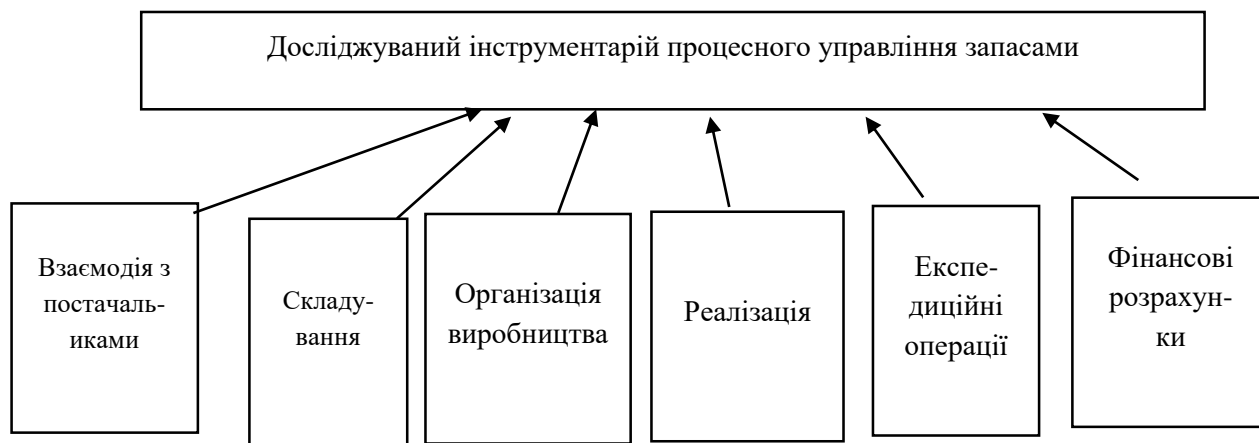
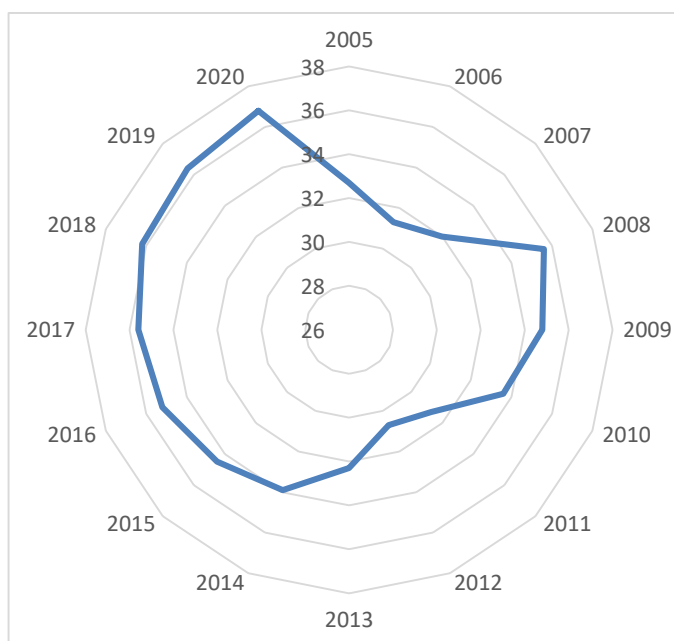


Рисунок 2.7 – Основні складові для оцінки ефективності управління запасами підприємства

Джерело: складено автором

Таким чином, варто провести суб'єктивну оцінку ефективності управління запасами ПТВФ «Довіра», використовуючи показники із рис. 2.7

Для оцінки кожної складової було використано 10-ти бальну шкалу.



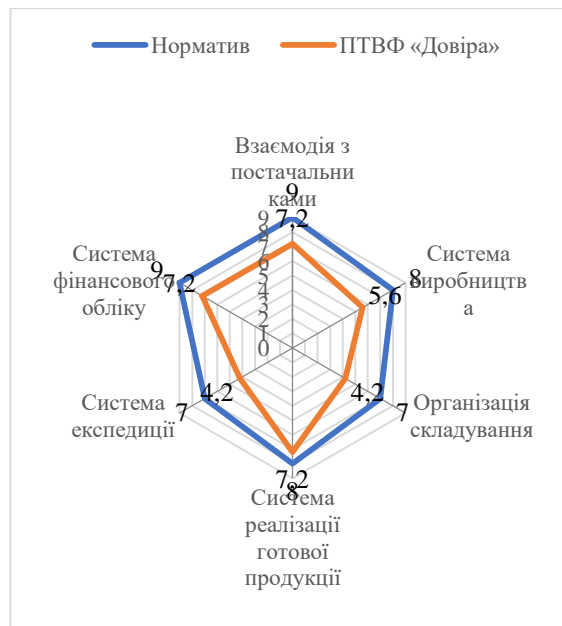


Рисунок 2.8 – Радіальна діаграма оцінки ефективності управління запасами ПТВФ «Довіра» за 2016-2021 роки

Джерело: складено автором

Таким чином, за результатами дослідження слідує, що процес управління запасами ПТВФ «Довіра» за суб'єктивною оцінкою має високі показники.

За результатами дослідження також визначено, що найбільше відхилення від нормативного показника у 2020 році демонструє система експедиції (організація управління матеріальними потоками) та складування (управління запасами та готовою продукцією). Тому у процесі подальших досліджень слід звернути особливу увагу на ці складові.

Загальна схема бізнес-процесу управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією підприємства на складських господарствах ПТВФ «Довіра» представлено на рис. 2.9.

Як видно із рис. 2.9, процес передачі інформації бізнес процесу управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією потрібно багато часу, адже інформація із одного кінця (система управління) до іншого кінця (склад сировини) проходить через усі складові, щ значним чином

подвоює роботу, займає лишній час та іноді може спотворювати інформацію.

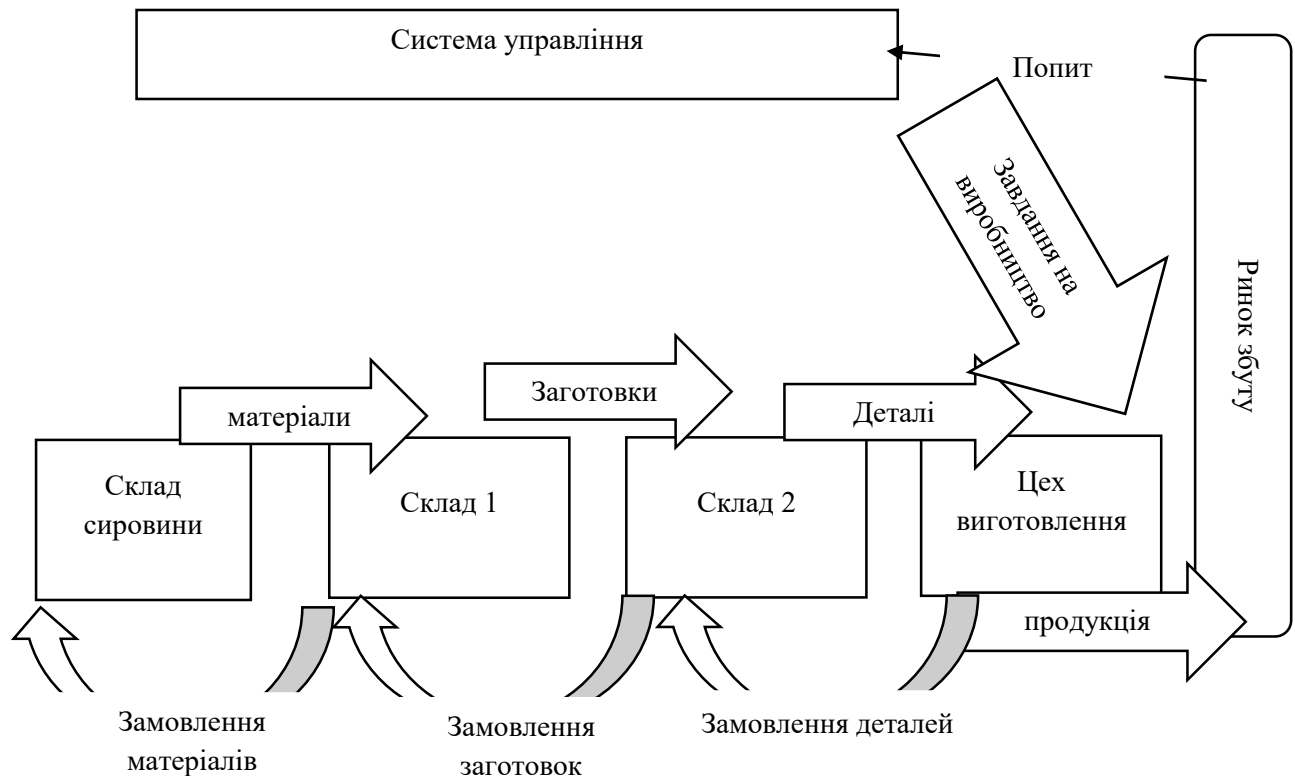


Рисунок 2.9 – Схема бізнес процесу управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією ПТВФ «Довіра» у 2021 році

Джерело: складено автором

З огляду на це, варто кількісно оцінити рівень ефективності даного бізнес-процесу управління запасами. Оцінка базуватиметься на розрахунку відносних показників. Результати розрахунку ефективності бізнес-процесу управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією ПТВФ «Довіра» представлено у додатку Ф.

Аналіз динаміки ефективності бізнес-процесу управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією довів вищенаведене припущення: ефективність даного бізнес-процесу є низькою. Даний бізнес-процес має низький рівень контрольованості, адже інформація проходить декілька етапів та може бути спотворена.

Також аналіз показав, що даний процес є досить складним, що також ускладнює управління ним та призводить до зростання витрат та ресурсів, що і підтверджує показник ресурсоємності. Даний коефіцієнт зріс в динаміці років на 4,60%, що негативним чином відображається на прибутковості підприємства.

За допомогою коефіцієнтного аналізу варто також проаналізувати та визначити проблемні сторони управління даним бізнес-процесом.

Аналіз проблемних сторін бізнес-процесу управління матеріальними потоками ПТВФ «Довіра» показав, що у підприємства проблемними питаннями є процес делегування обов'язків – дана схема значно подовжує потік інформації. Також за такої організації бізнес-процесу виникає дублювання обов'язків та дублювання власне бізнес-процесів, що значно подовжує загальний час виконання завдання та виготовлення, складування та реалізацію готової продукції.

Таким чином, аналізуючи отримані результати щодо оцінки ефективності управління запасами ПТВФ «Довіра», можна зазначити, що дана система має певні недоліки: недосконала система диспетчеризації матеріальних потоків, система складування та система експедиції, зменшення оборотності запасів через зниження попиту на продукцію. Проте задля підвищення ефективності такої діяльності варто розробити нову, досконалішу, стратегію організації обліку, управління та контролю оборотних активів підприємства, зокрема запасів, з метою максимізації прибутків.

2.4 Порядок проведення інвентаризації активів на підприємстві

Процес проведення інвентаризації активів на підприємстві в сучасних умовах розвитку та управління акціонерними товариствами відіграє важливу роль у досягненні довгострокових стратегічних і оперативних цілей, які

спрямовані на підвищення платоспроможності, фінансової стійкості, конкурентоспроможності та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством. Адже завдяки наявності достатньої кількості та ефективності операцій з ними можливо підвищувати інвестиційну привабливість підприємства та збільшувати вхідні грошові потоки.

Інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряється та документується їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання та оцінки. Це забезпечує:

- виявлення фактичної наявності активів та перевірка повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів;
- встановлення надлишку або нестачі активів шляхом зіставлення їх фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку;
- виявлення активів, які частково втратили початкову якість і споживчі властивості, морально застарілих, а також невикористаних матеріальних і нематеріальних активів невикористаної суми застави;
- ідентифікація активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання.

Слід також зазначити, що роль інвентаризації не обмежується лише перевіркою фактичної наявності цінностей. Під час інвентаризації майна проводяться такі заходи:

- встановлюються якісні характеристики матеріальних ресурсів: виявляються залежні та невикористані цінності та 52аб На основі отриманої інформації вживаються заходи щодо їх переоцінки, реалізації, використання для інших потреб;
- виявлено непридатні для експлуатації та не підлягають відновленню основні засоби та запаси;
- перевіряється дотримання правил утримання та експлуатації основних засобів та використання запасів.

Тобто інвентаризація активів на підприємстві є важливим етапом для організації ефективного обліково-контрольного процесу

Слід також зазначити, що в сучасних умовах господарювання для ефективного управління підприємствами необхідна своєчасна достовірна інформація про оборотні активи підприємства. Управління діяльністю підприємства безпосередньо залежить від рівня інформації, представленої в документах первинного та підсумкового обліку. У свою чергу, первинний облік є основним джерелом економічної інформації як про діяльність підприємства в цілому, так і про діяльність окремих його підрозділів.

Організація інвентаризації оборотних активів залежить від організації бухгалтерського обліку. При цьому облік оборотних активів насамперед залежить від правильного документального оформлення господарських операцій. Відображення інформації на рахунках бухгалтерського обліку підприємства досягається суцільним і суцільним документуванням господарських операцій.

Інвентаризація оборотних засобів проводиться шляхом фактичного обліку наявності оборотних засобів підприємства, даних про них, відображених у первинних документах, та перевіряється правильність оформлення первинних документів.

У Додатку 3 проаналізовано типові первинні документи з обліку оборотних активів, що підлягають перевірці під час інвентаризації, які використовуються на ПТВФ «Довіра».

Проте на підставі одних лиш первинних документів неможливо узагальнити дані інвентаризації. Тому на основі бухгалтерських даних проводиться організація проведення інвентаризації оборотних активів підприємства. Для визначення, розподілу облікових процедур доцільним є розподіл процесів обліку оборотних активів на певні етапи та визначити процедури бухгалтерського та проведення інвентаризації оборотних активів на кожному з них (додаток X).

Таким чином, організація проведення інвентаризації оборотних активів

є важливим етапом господарської діяльності підприємства, адже дозволяє встановити та визначити дефіцит чи профіцит таких ресурсів, прийняти відповідні управлінські рішення. Ефективна організація інвентаризації оборотних активів підприємства прямо впливає на кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства.

Для розвитку діяльності підприємства доцільним вважається розділяти господарські операції та процедури бухгалтерського обліку за чітко визначеними етапами: організаційний, планування, надходження, використання, відображення у звітності з визначенням їх інформаційного забезпечення (Додаток Ж).

Така методика визначення та розподілу процедур між бухгалтерським і управлінським обліком, є початковим етапом процесу ефективної організації внутрішнього аудиту оборотних активів, вона має використовуватися підприємством на практиці також під час проведення інвентаризації оборотних активів, а також для аналізу ефективності використання, управління та контролю оборотних активів на підприємстві.

Аналіз процедур дозволяє виявити корисність інформації, яка відображається в обліку, визначити додаткову інформацію, яку необхідно зібрати, обробити, документально оформити та передати управлінському персоналу для прийняття управлінських рішень.

Варто зазначити, що бухгалтерський та управлінський облік виробничих запасів тісно пов'язані між собою й рахунками обліку, й документальним забезпеченням господарських операцій, й обміном інформацією про результати здійснених операцій, й визначенням фінансових результатів діяльності.

Для більш ефективної організації внутрішнього аудиту обліку оборотних активів має значення створення відповідних внутрішніх документів, які забезпечать обмін корисною, достовірною інформацією, графіків документообігу цих документів, визначення відповідальних за створення та обробку документів, що в свою чергу буде сприяти раціональній

організації обліку виробничих запасів, скороченню часу на їх підготовку та таким чином підвищить ефективність використання виробничих запасів.

Під час проведення інвентаризації також використовується бухгалтерська інформація за тими носіями, що використовуються у процесі розрахунку рівня залишків оборотних активів на кінець звітного періоду, що систематизовані в таблиці 2.6. Основною статтею оборотних активів сільськогосподарського підприємства є запаси.

Таблиця 2.6 – Джерела інформації для інвентаризації залишків виробничих запасів на кінець звітного періоду

Інформація	Джерело інформації	Період визначення	Відповідальний
1	2	3	4
Залишки на кінець звітного періоду	Дебетове сальдо рахунку 20	Кінець звітного періоду	Бухгалтер-матеріаліст
Залишки на початок звітного періоду	Сальдо на кінець звітного періоду Сальдо за дебетовим рахунком 20	Початок звітного періоду	Бухгалтер-матеріаліст
Надходження виробничих запасів протягом звітного періоду	Дебет рахунку 20 (відповідний аналітичний рахунок)	В момент оприбуткування	Бухгалтер-матеріаліст, Бухгалтер-аналітик
Фактичні матеріальні запаси на виготовлення готової продукції	Дебет рахунку 23	В момент списання готової продукції на склад, замовнику	Відповідний структурний підрозділ
Забраковані виробничі запаси	Акт забракованих запасів	В момент виявлення	Виробничий підрозділ
Виробничі запаси у незавершеному виробництві	Дебетове сальдо рахунку 23 після списання готової продукції	Після списання готової продукції	Виробничий підрозділ

Джерело: складено автором

Таким чином, основне призначення інвентаризації запасів зокрема та оборотних активів загалом полягає у визначенні достовірної інформації про залишок виробничих запасів на виготовлення готової продукції на певну дату з урахуванням залишків запасів у незавершеному виробництві та виявлених забракованих запасів, саме тому, що дебетове сальдо відповідних субрахунків рахунку 20 їх не враховує, а тому не відображає достовірну інформацію про

залишок запасів на певну дату. Тому аналітичні дані проведення інвентаризації оборотних активів є більш ефективними для оцінки поточної ситуації на підприємстві.

РОЗДІЛ 3

СФЕРИ ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКТИВІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

3.1 Напрямки вдосконалення обліково-аналітичного управління оборотними активами підприємства

У процесі веденні обліку іноді виникають проблеми автоматизації певних процесів чи недосконалості використання зазначених програм. Однією із таких проблем є збій бази даних 1С даного підприємства, що потребує відновлення втраченої інформації вручну.

Також іноді виникають проблеми із недостатністю пам'яті на обробку того чи іншого документу або періоду.

З огляду на визначені проблеми – перспективним шляхом вирішення та мінімізації подібних ситуацій може стати купівля ще однієї форми програмного забезпечення, що передбачає збереження інформаційних ресурсів на «хмарних» серверах.

Послуги з комп'ютерного забезпечення надаються всередині компанії та розробляються відповідно до специфіки її діяльності. Перелік осіб, які можуть працювати з таким програмним забезпеченням, є обмеженим і визначається керівництвом відповідно до повноважень працівників.

Схематично структура приватної хмари зображена на рисунку 3.1.

Переваги приватних хмар у тому, що вони забезпечують організаційно-власнику більш високий ступінь гнучкості та контрольованості.

Приватна хмара дає можливість зберігати інформацію про діяльність підприємства, а також інтегрувати її з даними всіх підрозділів. Крім того, враховуючи те, що «приватна» хмара моделюється відповідно до вимог підприємства, її структура адаптована до специфіки діяльності. Конкретні

рахунки, форми звітності, процедура розподілу витрат та будь-які зміни до них вносяться сервісною компанією без необхідності коригування в кожному окремому підрозділі.



Рисунок 3.1 – Схема обміну даними в приватній хмарі

Джерело: складено автором

Зростання рівня віртуалізації соціально-економічних відносин актуалізує електронну документацію. Висуваються нові вимоги щодо реєстрації, передачі та зберігання документів. Електронна документація – це процес формування первинних документів суб'єктами господарювання в нематеріальній формі з можливістю їх передачі через Інтернет.

Але в той час, науково-технічний прогрес у формі розвитку хмарних технологій встановлює нові вимоги до електронної документації (табл. 3.1).

Електронне документування з використанням глобальної мережі вносить корективи в обліковий процес. Автоматизований збір облікових даних передбачає чотири стадії обробки.

Перший етап відповідає за первинне сприйняття інформації, її синтез та фіксацію в документі регульованої або довільної форми. Формування бухгалтерської інформації в електронному середовищі сприяє оптимізації процесів її перевірки за формою та змістом. Спеціаліст з бухгалтерії має

можливість перевірити дані на відповідність вимогам і швидко внести корективи.

Таблиця 3.1 – Вимоги до оформлення документів в умовах хмарного середовища

Вимога	Змістова характеристика в умовах хмарного середовища
1	2
Перевірка за формою, змістом	Внесення даних можливе лише з використанням шаблонів документів. Скорочення не використовуються або використовуються за встановленою системою кодування інформації
Своєчасність складання документа	У режимі реального часу
Автентифікація документів	Функції з формування документів установлені в системі правами доступу
Дистанційна передача даних	Електронні комунікації між територіально віддаленими суб'єктами облікового процесу
Захист інформації	Використання технічних та програмних засобів захисту даних для уникнення порушення комерційної таємниці підприємства
Архівування та зберігання даних	Зменшення витрат на підтримку архівів документів та комфортність роботи з електронними сховищами даних
Мінімізація витрат часу	Оптимізація робочого часу облікових фахівців завдяки автоматизованій обробці інформації
Спільний доступ	Одночасна робота над документом декількох фахівців

Джерело: складено автором

Етап включає процедури трансформації значень і структур шляхом моделювання логічного узагальнення та формалізації даних. Обробляється не тільки інформація, а й структурні утворення та інформаційні взаємозв'язки.

Наступним етапом процесу документування є авторизація документів за допомогою електронних засобів автентифікації та Інтернету. Бухгалтерський облік можна вважати ефективним з точки зору своєчасності та ефективності. Інформація з використанням інформаційних технологій обробляється оперативно та в режимі реального часу. Повноваження передаються в хмару з мінімальним затримкою. В результаті забезпечується миттєве виникнення бухгалтерської інформації, її передача та обробка та інформування відповідальних осіб про господарську діяльність підприємства. На етапі реєстрації документів вони систематизуються і розміщуються в базі даних

підприємства. Найвигідніші умови забезпечуються для пошуку, обробки та використання бухгалтерської інформації.

Передача облікових даних за допомогою хмарних технологій здійснюється на значному територіальному видаленні. Після збору і обробки бухгалтерської інформації первинні дані передаються в бухгалтерію через Інтернет. Фахівці, що знаходяться поза компанією, можуть працювати з єдиною базою облікових даних. У світовій практиці все більше компаній використовують модульний принцип формування управлінських команд, які разом виконують бухгалтерські завдання. Створення на підприємстві структурних модулів спростить спілкування між співробітниками.

Рівень архівування накопичених даних дає можливість зберегти резервну копію на деякий час. Розділ документації повинен включати приклади аварійних ситуацій і способи відновлення системи з мінімальними затратами і витратами часу.

Етап зберігання відповідає за базу даних і систему управління нею. Облікові дані зберігаються на дисковому просторі сервера в глобальній мережі. Основна особливість електронної документації полягає в тому, що через Інтернет фахівці з бухгалтерського обліку можуть працювати з електронною базою даних в режимі онлайн.

Завдяки використанню хмарних технологій стає можливим перенесення обчислювальних операцій на програмне забезпечення сторонніх організацій, що надають послуги онлайн-бухгалтерії. Впровадження фінансового обліку і звітності покладено на консалтингові фірми. Аутсорсингові організації можуть віддалено отримувати облікові дані від компанії, виконувати обчислення в хмарному середовищі і повертати отриману інформацію. Іншими словами, деякі обов'язки бухгалтерів делегуються консалтинговим фірмам, що працюють з хмарними сервісами. Остаточні звіти, створені хмарним програмним продуктом, можуть бути автоматично відправлені зацікавленим користувачам в обумовлений час.

Таким чином, автоматизація бухгалтерського обліку дозволяє одночасно

збирати інформацію, забезпечувати виконання всіх видів проведення інвентаризації оборотних активів, які разом з єдиною базою даних бухгалтерського обліку і є основою єдиного (інтегрованого) обліку та інтегрованої звітності. Дає можливості формувати звітності з різною аналітикою для більш детального аналізу та виявлення проблемних сторін.

3.2 Розробка інформаційного забезпечення і алгоритмів автоматизованого внутрішнього аудиту оборотних активів підприємства

Для покращення управління підприємством необхідно використовувати нові методи управління та сучасні технічні засоби побудови різних інформаційних систем. І в першу чергу необхідно провести докорінну реконструкцію його технічної та інформаційної бази на основі впровадження автоматизованої системи обліку, аналізу та аудиту, що включає автоматизовані робочі місця бухгалтерів.

Комп'ютерна система обліку характеризується повною автоматизацією обробки та систематизацією облікової інформації. При цьому будь-які дані можуть відображатися в обліковому записі відразу після їх внесення в інформаційну базу. Систематизація та узагальнення обліково-аналітичних даних, що є в інформаційній базі, здійснюється автоматично та відображається у результуючих даних для обліку, аналізу та аудиту.

Правильно організований облік та контроль оборотних коштів забезпечує керівництво достатнім обсягом інформації для ухвалення ефективних управлінських рішень. Якщо для обліку використовується комп'ютерна програма з розгалуженим аналітичним обліком, то для внутрішньої звітності не потрібна жодна інша додаткова інформація – достатньо згрупувати показники найбільш зручним для керівника способом.

Комп'ютеризація обліку оборотних засобів охоплює широке коло

трудомістких операцій. До них відносяться: угруповання активів, визначення їх нормативного (планового) та фактичного значення у грошовому лічильнику, облік відхилень від норм показників, зведений облік витрат, пов'язаних з урахуванням оборотних коштів, відображення кореспонденції рахунків на синтетичному обліку. облікові записи.

Специфіка комп'ютеризації обліку оборотних засобів звітного періоду у тому, що у більшою мірою використовуються дані, отримані інших галузях механізації обліку.

Механізація обліку оборотних засобів включає три взаємопов'язані напрями роботи:

1. Оперативний облік оборотних коштів, зокрема запасів, руху деталей, напівфабрикатів та незавершеного виробництва;
2. Зведений облік витрат, пов'язаних із використанням оборотних коштів;
3. Упорядкування звітних розрахунків.

О. В. Клименко справедливо наголошує, що комп'ютеризація бухгалтерського обліку має охоплювати оперативний облік використання основних засобів за звітний період, який полягає у щоденному контролі за використанням матеріальних та грошових ресурсів. Такий контроль забезпечується організацією достовірного обліку оборотних засобів підприємства та його залишків.

Типова конфігурація дозволяє автоматизувати облік оборотних засобів відповідно до наступної послідовності (рис. 3.2).

Другий і третій етапи виконуються наприкінці місяця, коли суми додаткових оборотних активів вже відомі, тобто списані.

Дослідження концептуальних підходів до вдосконалення програмних продуктів бухгалтерського обліку Бондар М.І. зазначає, що система формування вихідної інформації повинна базуватися на таких загальноприйнятих принципах:

- автоматизація відображення вхідної інформації;

- розмежування відповідальності за відображення вихідної інформації;
- регулювання процесів відображення вихідної інформації зі здійсненням подальшого контролю за їх виконанням;
- контроль вихідної інформації на всіх етапах відображення;
- усунення збитковості та забезпечення дотримання вихідної інформації щодо вимог облікових працівників;
- законність.

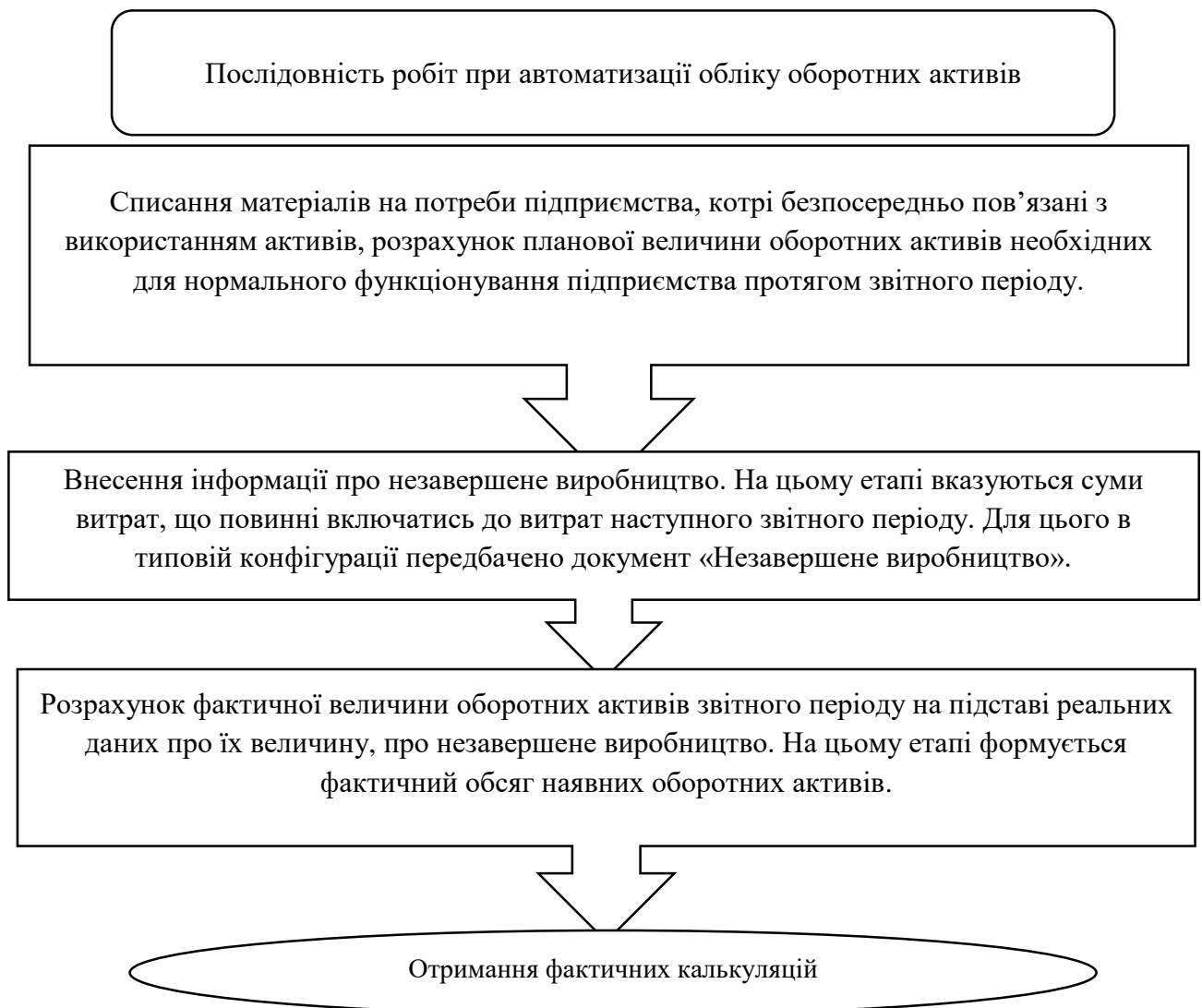


Рисунок 3.2 – Порядок автоматичного формування інформації про собівартість продукції

Джерело: складено автором

Також варто зазначити, що в сучасних умовах розвитку економічних відносин основним завданням підприємства в системі управління активами, а для даного підприємства – запасами, є визначення їх оптимального рівня, при якому витрати на їх зберігання мінімізуються, а товарообіг збільшиться, що покращить рівень обслуговування клієнтів. Тому об'єктом ефективності системи управління запасами підприємства є власне ефективно організована система управління запасами підприємства. Чітко визначена система реєстрації операцій, надходження запасів, для їх переміщення, збереження чи використання – забезпечує ефективність їх організації.

Слід визначити, що запаси виконують ряд функцій, що забезпечують підвищену гнучкість управління підприємством: накопичення, забезпечення безперервного виробництва, збалансування попиту та пропозиції, захист від невизначеності (через запаси безпеки).

Варто розглянути вагомість та місце запасів у оборотних активах корпорації ПТВФ «Довіра» (рис. 3.3).

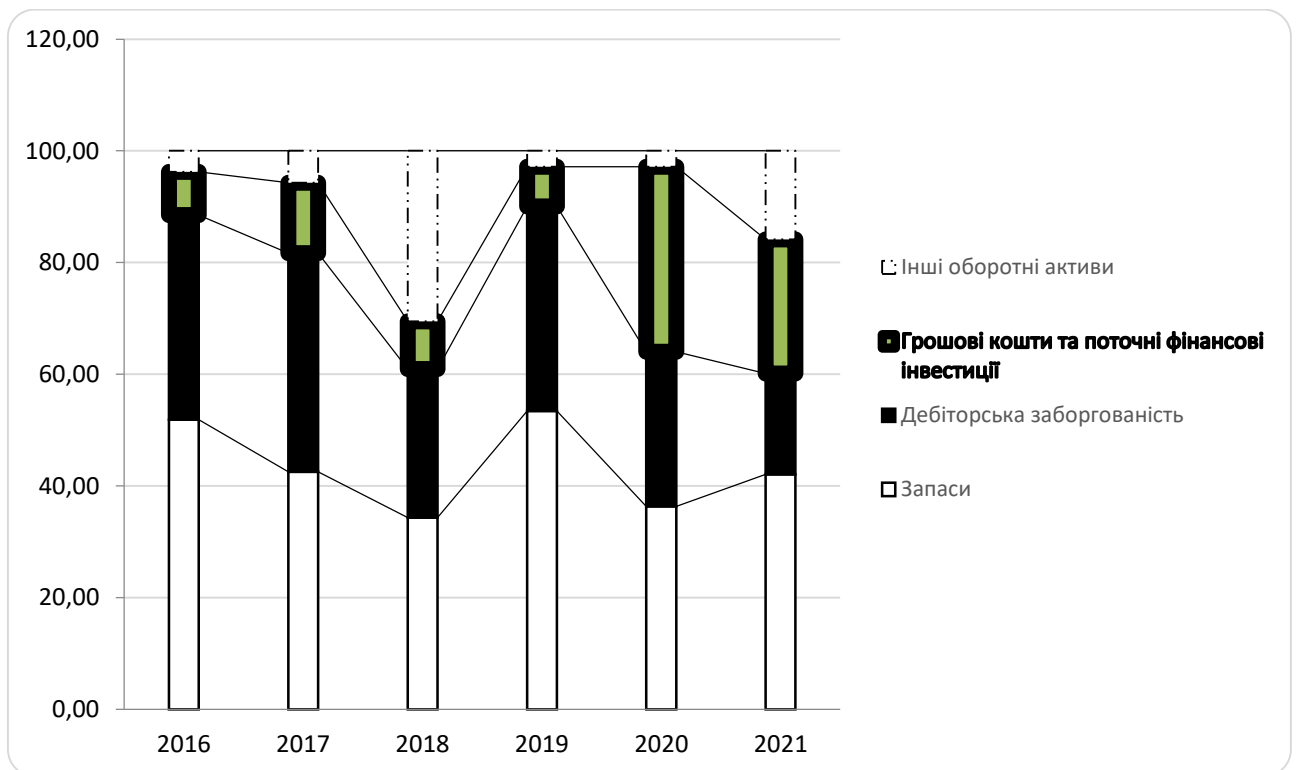


Рисунок 3.3 – Структура оборотних активів ПТВФ «Довіра» у 2016-2021 рр., %

За результатами розрахунків, що представлені на рис. 3.3, слідує, що загальна величина оборотних активів підприємства за період із 2016 по 2021 роки зросла на 131275 тис.грн, тобто на 13,74%.

Запаси та дебіторська заборгованість є основними структурними елементами в оборотних активах підприємства.

Слід відмітити, що запасам підприємства належить визначальна роль у процесі формування оборотних активів підприємства, адже вони займають частку в розмірі 42,06% у 2020 році. Розмір запасів ПТВФ «Довіра» за період із 2015 року по 2020 рік була неоднаковою. В загальному за 6 років їх вартість зросла на 11837 тис. грн, але варто приймати до уваги фактор інфляції. За досліджуваний період також відбулося значне їх падіння за рахунок росту дебіторської заборгованості, але із 2015 до 2020 років їх частка нормалізувалася та була на рівні 45-42%.

Така ситуація говорить про детальну політику управління товарними запасами підприємства, але їх значна частка говорить про специфіку діяльності підприємства, незважаючи на той факт, що чим менше запасів – тим ефективніше функціонує збутова діяльність підприємства. Для підприємства нафтогазової промисловості 40% запасів є оптимальною кількістю для нормального функціонування підприємства.

Запаси підприємства беруть активну участь у його професійній діяльності. Особливо, зважаючи на специфіку діяльності ПТВФ «Довіра», що має високорозвинену логістичну систему та процес організації матеріальних потоків. У такому разі слід провести розрахунок узагальнюючих показники використання виробничих запасів. Слід відмітити, що за допомогою коефіцієнта завантаження визначається величина економічного ефекту (перевитрати), отриманого від прискорення (уповільнення) оборотності матеріальних потоків, а, отже, і виробничих запасів (додаток Ц).

Аналізуючи результати розрахунків, що представлено в додатку Ц, можна зробити такі висновки: коефіцієнт оборотності запасів показує, скільки оборотів за рік зробили запаси, тобто скільки разів вони перенесли свою

вартість на готові вироби. У процесі діяльності ПТВФ «Довіра» спостерігається зменшення коефіцієнту оборотності запасів, що свідчить про відносне збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва та про зниження попиту на готову продукцію.

Тривалість періоду оборотності запасів був невисоким протягом 2015-2010 років, це означає, що в цей період для перетворення запасів у готові товари потрібно було небагато часу, що було позитивним для підприємства. Але негативним є той факт, що тривалість періоду оборотності виробничих запасів корпорації ПТВФ «Довіра» зросла, це свідчить про неефективне використання запасів протягом цього відрізка часу.

Коефіцієнт завантаження запасами також зростає в динаміці досліджуваних років, що говорить про ріст вартості виробничих запасів, що входить до виручки від реалізації. Така ситуація є негативною для підприємства, адже зумовлює здорожчення виробленої та реалізованої продукції та впливає на зниження рівня попиту на неї.

Слід провести розрахунок та оцінку узагальнюючих показників використання запасів підприємства для ПТВФ «Довіра» (додаток Ш).

За результатами додатку Ш слідує, що в динаміці 2016-2021 років, обсяги виробленої продукції помітно зросли – на 12,23%. Така ситуація може бути спричинена збільшенням запасів та збільшенням виручки від реалізації продукції за рахунок росту цін та збільшення обсягів реалізації. Але в той час зросла і собівартість виробленої продукції – на 3,48%, що було спричинено збільшенням обсягів виробництва продукції ПТВФ «Довіра».

Аналіз дозволив припустити, що запаси підприємства використовуються досить ефективно, адже рівень матеріаловіддачі та матеріаломісткості є доказом. Матеріаловіддача до 2021 року вже безперервно зростала, що свідчить про ефективність політики управління запасами.

Відповідно і матеріаломісткість - до 2021 року ситуація стабілізувалася – показник почав зменшуватися, вартість запасів у вироблених товарах також зменшувалася.

Виходячи з цього розрахунку, можна сказати, що частка матеріальних витрат у собівартості виробленої продукції є незначною та в динаміці років помітно знижується.

Отже, це пояснює те, що підприємству варто намагатися йти інтенсивним шляхом розвитку, скорочуючи витрати матеріалів на виробництво і раціональніше їх використовувати.

Також, у процесі дослідження процесного управління ПТВФ «Довіра» було визначено, що проблемною стороною його діяльності є управління бізнес-процесами складування, матеріальними потоками та експедиційними процесами. Всі ці бізнес-процеси тісно пов'язані між собою. Тому подальші рекомендаційні заходи будуть базуватися на вдасконаленні бізнес-процесу управління складським господарством підприємства.

Бізнес-процес управління складським господарством на підприємстві передбачає три рівня вирішення управлінських завдань:

- макрорівень – визначає рішення проблем самоорганізації управління процесом. Це завдання політики встановлення цілей, стратегії розвитку управління в цілому і функцій відділів та підрозділів.

- управління ефективністю взаємодії суб'єкта та об'єкта управління, виконання загальних функцій управління по відношенню до реально поставлених цілей.

- управління діяльністю певних структур управління для досягнення цілей, що лежать на більш низькому рівні дерева цілей, тобто виконання конкретних функцій управління.

Основними функціональними елементами управління бізнес-процесами є:

- облік та контроль приходу матеріалів;
- оптимізація передачі матеріалів від одного виконавчого підрозділу до іншого (відділу);
- облік та контроль витрати матеріалів на кожному етапі обробки матеріалів;

- оптимізація зберігання матеріалів;
- оптимізація цілісності ланцюжка поставок,
- передача, зберігання та обробка матеріалів.

Взаємозв'язок вищенаведених елементів представлено на рис. 3.4.

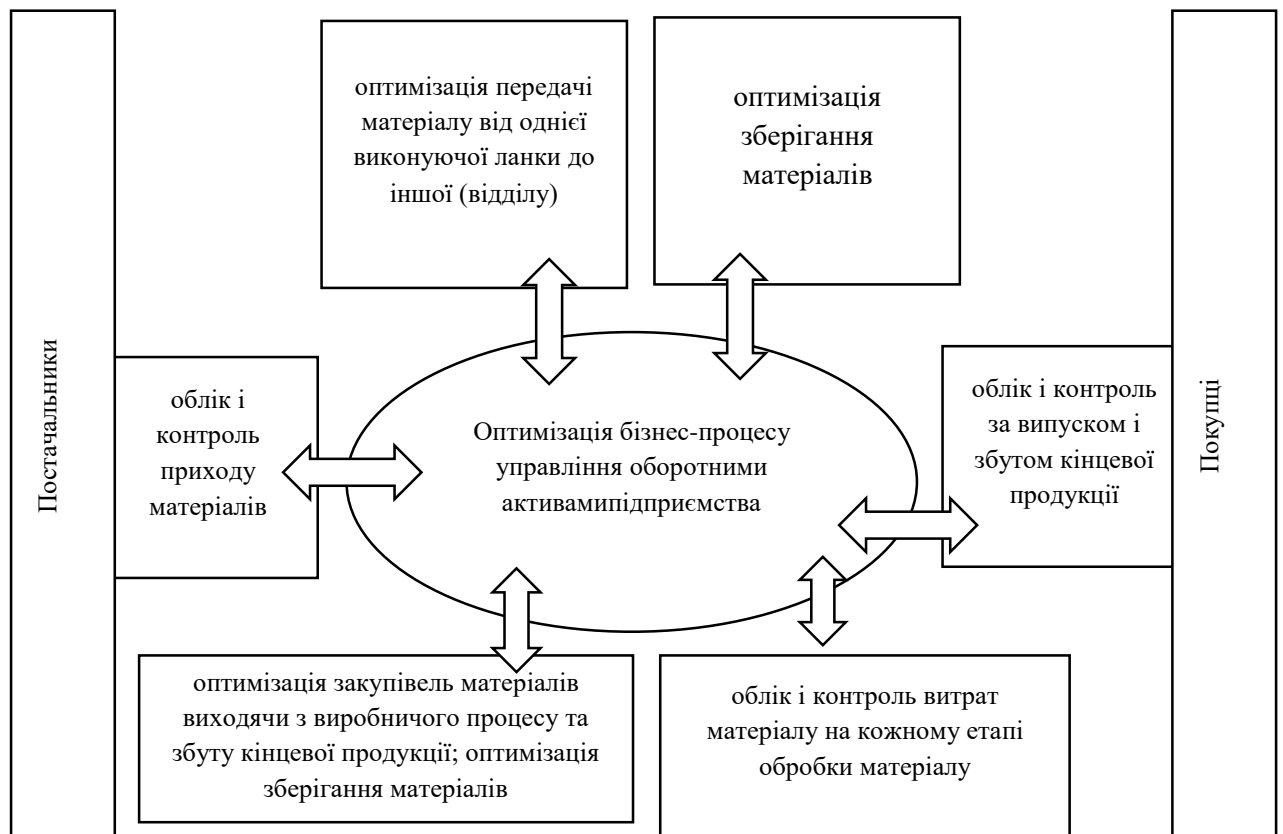


Рисунок 3.4 – Взаємозв'язок функціональних елементів бізнес-процесу управління запасами підприємства

Джерело: складено автором

Слід розглянути більш детально кожен елемент складової системи управління запасами підприємства.

Облік і контроль надходження матеріалів багато в чому визначає ефективність роботи підприємства, оскільки оптимальне забезпечення матеріалами призводить до зниження внутрішніх витрат і злагодженості в роботі матеріальних потоків у виробництві. Збільшення надходжень вимагає

додаткових ресурсів для зберігання та складування, а недооцінка може призвести до перерв у виробництві, простоїв і, зрештою, втрати фінансової стійкості виробництва. Цей елемент функціональної системи включає документацію, синтетичний та аналітичний облік, інвентаризацію тощо.

Оптимізація передачі матеріалу від однієї виконавської ланки до іншого передбачає пошук найкращого способу взаємозв'язку між підрозділами підприємства та шляхів зниження витрат і витрат на передачу матеріалу. Вирішити це можна шляхом раціонального розміщення підрозділів у просторі.

Облік і контроль витрат матеріалів на кожному етапі їх обробки дозволить уникнути тимчасових і фінансових витрат в процесі організації матеріальних потоків у виробництві. Необхідно здійснювати попередній, поточний і наступний контроль за рухом, збереженням і раціональним використанням матеріальних ресурсів.

Облік і контроль за випуском і реалізацією кінцевої продукції. Процес реалізації готової продукції є завершальною ланкою будь-якого матеріального виробництва. Його правильний облік дозволить аналізувати дані за обсягом, а також систематизувати цю інформацію для прийняття управлінських рішень. Цей елемент включає облік наявності та руху готової продукції, контроль за виконанням планів обсягу та асортименту, зберігання продукції, виконання планів реалізації, рентабельності продукції тощо.

Оптимізація закупівель матеріалів виходячи з виробничого процесу та продажу кінцевої продукції. При закупівлі матеріалів, таких як сировина, комплектуючі, допоміжне обладнання чи послуги підприємство виступає в ролі споживача. Метою купівлі підприємства є збільшення прибутку за рахунок зниження витрат на закупівлю сировини та збільшення продажів, а також зниження внутрішніх витрат, пов'язаних із організацією виробництва. Для оптимізації процесу необхідно провести аналіз ринку постачальників, розробити порядок замовлення, виходячи з потреб компанії, провести діагностику та аналіз витрат, побудувати логістичний процес, розробити логістичну систему компанії.

Оптимізація зберігання матеріалів. Від раціонального розміщення складів залежатиме швидкість роботи всього виробництва без зайвих витрат на транспортування та розподіл матеріалів, а також оборотних витрат на постачання вже готової продукції. Тому склади слід розглядати як невід'ємну частину всієї системи управління бізнес-процесами з урахуванням головного принципу раціонального складського господарства - найбільш раціонального та ефективного використання обсягу складської площі.

Оптимізація цілісності виробничого ланцюжка прийому, передачі, зберігання та обробки матеріалів. Цей функціональний елемент забезпечує взаємозв'язок між іншими елементами системи управління бізнес-процесами з урахуванням послідовності етапів виробництва, від надходження матеріалів до кінцевої реалізації продукції.

Вищенаведена інформація пояснює той факт, що виробнича логістика включає декілька окремих механізмів ефективного управління запасами. Серед них важливе місце відводиться управлінню механізмом за методом «Just in time». Мета цього методу полягає у виробництві та відвантаженні запасів точно в строк, з метою їх подальшого використання.

Навпаки, традиційний підхід передбачає використання процесного управління ПТВФ «Довіра», що базується на випуску та передачі запасів «на всяк випадок» для того, щоб можна було задовольнити непередбачений попит на неї (Додаток Л).

Ще однією системою управління запасами підприємства, метою якої є зниження їх рівня, є MRP (Material requirements planning) – це комп'ютерна система управління запасами розроблена для допомоги менеджерам виробництва в плануванні та розміщенні замовлень на товари залежно від попиту. MRP-система використовується для планування виробничих операцій, графіків доставки та закупівельних операцій. Принцип роботи системи проілюстровано на рис. 3.5.

Недоліком системи MRP є її трудомісткість та висока вартість впровадження, що може перешкоджати її використанню для підприємства.

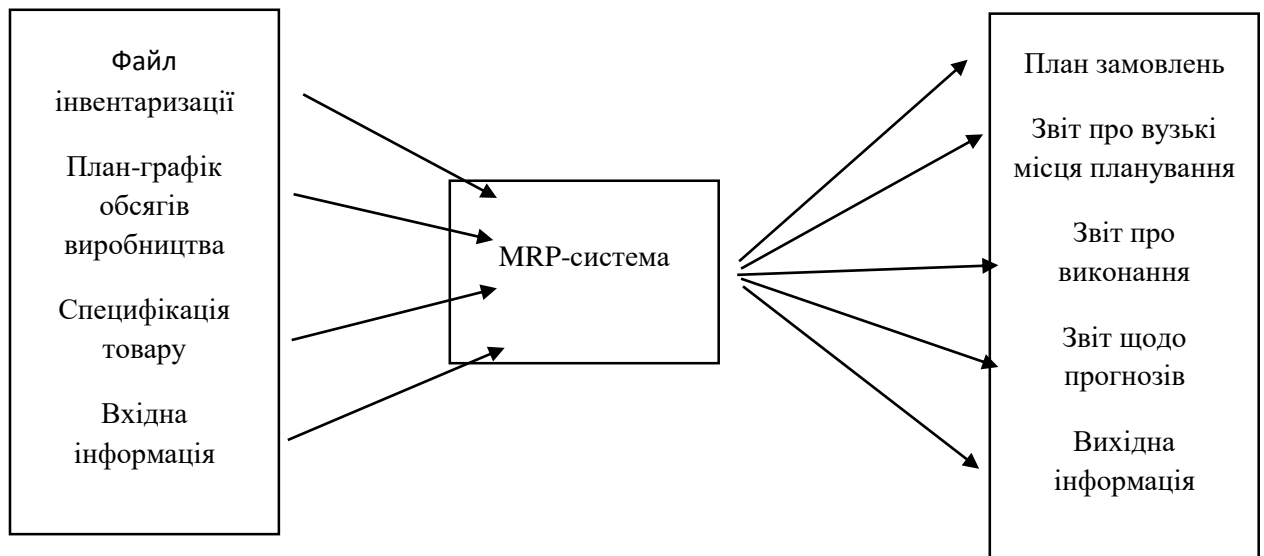


Рисунок 3.5 - Структура MRP-системи

Джерело: складено автором

Саме можливість скоротити витрати зробила методи, засновані на концепції «Вчасно» популярними серед вітчизняних підприємств. Однак для успішного функціонування цих систем існує кілька змінних, а саме: наявність надійних постачальників, орієнтованих на довгострокову співпрацю з гарантією якісного обслуговування; оптимально обраний спосіб транспортування та відвантаження запасів.

Тобто, система «Justin-time» завбачає виробництво невеликими партіями, що забезпечує скорочення часу на підготовку виробництва, зменшення об'ємів незавершеного виробництва.

Після впровадження системи «Justin-time» нова схема бізнес-процесів контролю управління оборотними активами, запасами та готовою продукцією матиме вигляд, що представлено на рис. 3.6.

Як видно з рис. 3.6, система «Justin-time» значним чином прискорює виконання даного бізнес-процесу. Інформацією забезпечений кожен учасник процесу, інформація не спотворена, дублювання процесів не прослідковуються, виникає можливість прискореного прийняття управлінського рішення, а також мінімізація виникнення додаткових витрат.

Ресурсовитратність даного бізнес-процесу помітно знижена.

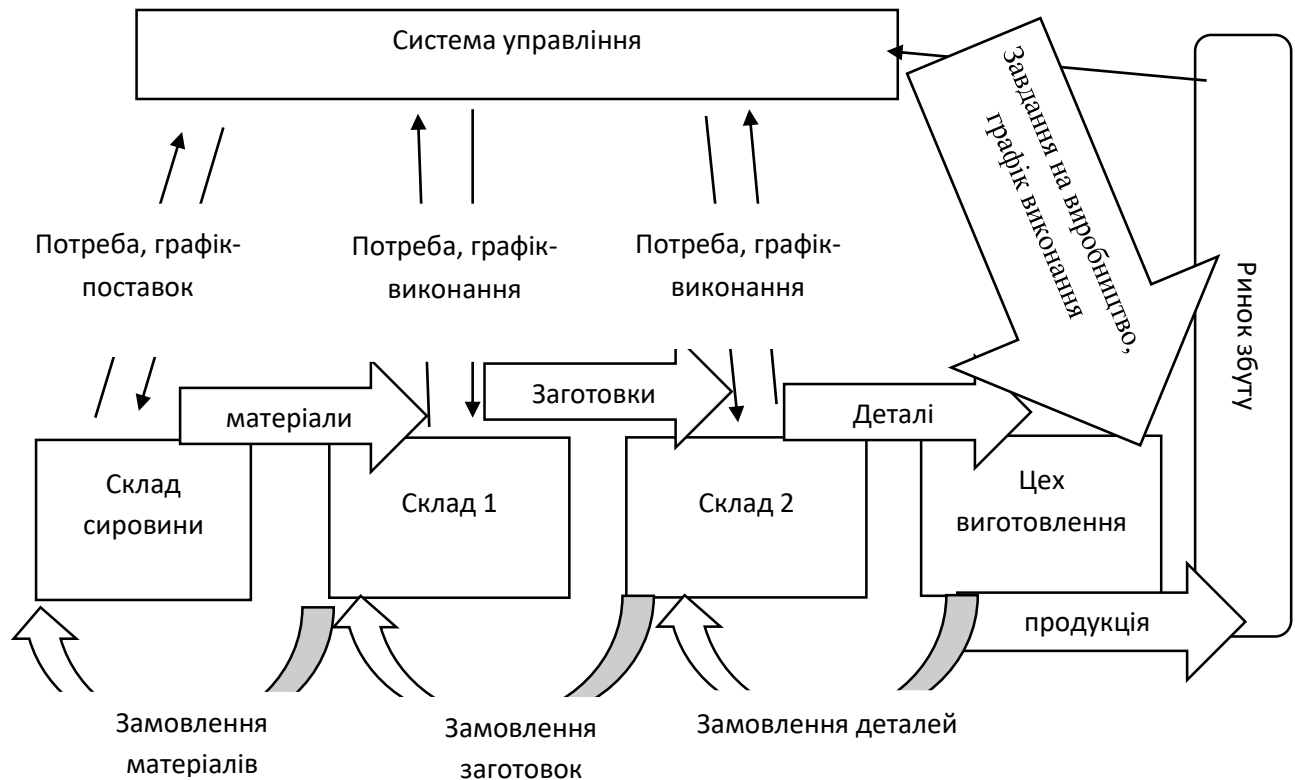


Рисунок 3.6 – Поліпшена схема бізнес процесу контролю управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією ПТВФ «Довіра» після запровадження «Justin-time»

Джерело: складено автором

Таким чином, рішення стосовно ефективного забезпечення бізнес-процесів управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією підприємства впливають на усі аспекти діяльності, а також обумовлені ними. Ефективна організація контролю управління та обліку запасів та готової продукції сільськогосподарського підприємства несе позитивне відображення на подальшу діяльність всього підприємства.

ВИСНОВКИ

У процесі написання кваліфікаційної роботи було досягнуто поставленої мети - вивчено та узагальнено теоретичні та методичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення обліково-контрольного забезпечення та управління оборотними активами на сільськогосподарському підприємстві.

У першому розділі було досліджено сутність обліку і контролю у процесі забезпечення оборотних активів підприємства; розглянуто види та об'єкти обліково-контрольного забезпечення активів підприємства; опрацьовано нормативно-правове регулювання обліку і контролю оборотних активів підприємства.

Дослідження показали, що оборотні активи підприємства – це сукупність матеріальних та нематеріальних цінностей підприємства у вартісному вираженні, які формуються за рахунок власних та позикових джерел фінансування, систематично оновлюються чи відновлюються, обслуговуючи виробничо-господарський процес та забезпечуючи його безперервність з метою досягнення економічних та соціальних благ. Їх термін використання зазвичай вимірюється одним операційним циклом підприємства – 1 рік.

Для сільськогосподарських підприємств запаси є досить значною величиною у структурі оборотних активів підприємства. Тому обліково-аналітичний супровід операцій із запасами підприємства є важливою і значущою підсистемою, що входить у загальну систему обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами зокрема та підприємством загалом. Висока значимість даної підсистеми обумовлена тим, що товарно-матеріальні запаси грають значної ролі у процесі організації господарської діяльності підприємств, запаси займають значну роль у оборотних засобах підприємства.

У другому розділі було розглянуто фінансово-економічну характеристику ПТВФ «Довіра»; охарактеризовано та оцінено базові засади облікової політики підприємства; проаналізовано організацію обліку і контролю оборотних активів на підприємстві; визначено порядок проведення інвентаризації активів на підприємстві.

Як вже було зазначено, базою дослідження стану обліково-контрольного забезпечення оборотних активів було обрано приватну торгівельно-виробничу фірму «Довіра», що знаходиться за адресою Україна, 53640, Дніпропетровська обл., Покровський р-н, село Андріївка, вул. Центральна, будинок 26А. Код ЄДРПОУ – 30597900.

Основним напрямком діяльності ПТВФ «Довіра» є вирощування насіння соняшнику та кукурудзи. За результатами аналізу формування доходів і фінансових результатів ПТВФ «Довіра» було визначено, що їх абсолютні показники впродовж періоду дослідження зросли, що створює основу для забезпечення позитивної динаміки його економічного розвитку в перспективному періоді. Водночас, рентабельність діяльності характеризується нестійкими змінами, адже зумовлена факторами вартості активів та витрат, що були задіяні задля отримання фінансового результату. Зокрема, звертає на себе увагу підвищена чутливість показників рентабельності активів, оборотних активів та операційних витрат до зміни фінансового результату (або чистого прибутку). Але загалом варто відмітити, що підприємство є фінансово стійким, має високий рівень фінансової самостійності та безперервно нарощує свою матеріально-технічну базу.

Основним документом, що регулює облікову діяльність ПТВФ «Довіра» є Наказ про облікову політику підприємства. Варто зазначити, що ПТВФ «Довіра» для автоматизації облікового процесу на підприємстві використовує програму BAS для підприємств України, а для ведення податкового обліку та ф

о Як вже було зазначено, важливим процесом обліку ПТВФ «Довіра» є рблік виробничих запасів. Аналізуючи отримані результати щодо оцінки

м

у

в

ефективності управління запасами ПТВФ «Довіра», можна зазначити, що дана система має певні недоліки: недосконала система диспетчеризації матеріальних потоків, система складування та система експедиції, зменшення оборотності запасів через зниження попиту на продукцію. Проте задля підвищення ефективності такої діяльності варто розробити нову, досконалішу, стратегію організації обліку, управління та контролю оборотних активів підприємства, зокрема запасів, з метою максимізації прибутків.

У процесі дослідження активну увагу було звернено на процес проведення інвентаризації активів на підприємстві. Адже в сучасних умовах розвитку та управління сільськогосподарськими підприємствами інвентаризація оборотних активів відіграє важливу роль у досягненні довгострокових стратегічних і оперативних цілей, які спрямовані на підвищення платоспроможності, фінансової стійкості, конкурентоспроможності та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством. Адже завдяки наявності достатньої кількості та ефективності операцій з ними можливо підвищувати інвестиційну привабливість підприємства та збільшувати вхідні грошові потоки. Основне призначення інвентаризації запасів зокрема та оборотних активів загалом полягає у визначенні достовірної інформації про залишок виробничих запасів на виготовлення готової продукції на певну дату.

У третьому розділі даного дослідження було запропоновано напрямки вдосконалення обліково-аналітичного управління оборотними активами підприємства; а також запропоновано розробку інформаційного забезпечення і алгоритмів автоматизованого внутрішнього аудиту оборотних активів підприємства.

У процесі дослідження, з огляду на визначені проблеми управління обліком та контролем оборотних активів підприємства – перспективним шляхом вирішення та мінімізації подібних ситуацій може стати купівля ще однієї форми програмного забезпечення, що передбачає збереження інформаційних ресурсів на «хмарних» серверах. Автоматизація

бухгалтерського обліку дозволяє одночасно збирати інформацію, забезпечувати виконання всіх видів проведення інвентаризації оборотних активів, які разом з єдиною базою даних бухгалтерського обліку і є основою єдиного (інтегрованого) обліку та інтегрованої звітності. Дає можливості формувати звітності з різною аналітикою для більш детального аналізу та виявлення проблемних сторін.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Аудиторські докази : Міжнародний стандарт аудиту 500 URL : http://apu.com.ua/files/temp/Audit_2017_1.pdf.
2. Банько В.Г. Логістика : навч. посіб. Київ : КНТ, 2007. 5 с.
3. Бондаренко О.С. Сутність та значення матеріальних потоків у логістичному управлінні підприємствами. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 7. С. 53-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2010_7_15
4. Ванькович Д.В., Демчишак Н.Б., Луковська Ю.М. Діагностування стану інвестиційного клімату в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. Вип.№1. 2018. 11 с.
5. Вигівська І.М. Особливості складання звіту про рух грошових коштів за вітчизняними та міжнародними стандартами. Вісник ЖДТУ № 4 (34). URL: <file:///D:/%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D0%B0/%D0%B1%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/112749-241067-1-PB.pdf>.
6. Візіренко С.В., Макаріхін С.С. Методичні аспекти аудиту фінансової звітності підприємства. *Сталий розвиток економіки 4'2015[29] Міжнародний науково-виробничий журнал*. URL: file:///D:/%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D0%B0/%D0%B1%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/sre_2015_4_26.pdf.
7. Вовк М. О. Фінансова звітність за сегментами у системі управління підприємством : дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2017. 317 с.
8. Вороная Н. Інформація за сегментами (Фома № 6). *Податки та бухгалтерський облік*. Січень, 2017. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2017/january/issue-06/article-24500.html>.

9. Воськало В.І. Примітки до фінансової звітності як елемент повноти висвітлення інформації. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2017, т. 27, № 7. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2017/27_7/8.pdf.
10. Гаджинський А.М. Логістика : навч. посіб. для вищих і середніх спец. учбових закладів. Київ : Інформ.-дослідний центр «Маркетинг», 2020. 375 с.
11. Головащенко, О.М. Інформаційне забезпечення логістичних витрат у системі обліку URL: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2010_30_2/Golovash.pdf.
12. Гусак, Л.В. Облікова політика як інструмент адаптації облікової інформації до вимог логістичної системи. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Житомир : Вид-во ЖДТУ, 2018. – Вип. № 1 (55). – С. 320 – 322.
13. Данилюк О.М., Лещій В.Р. Теорія і практика процесно-орієнтовного управління оборотними активами. *Наукове вираження*. Івано-Франківськ : Місто Н.В., 2020. 248 с.
14. Даценко Г. В., Паляниця А. О. Особливості методики внутрішнього контролю інвестиційної діяльності підприємства. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=63946>.
15. Жук О.С. Оцінка стану та структури активів підприємства. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2019. Вип. 3(31). С. 16-20.
16. Загородній А.Г., Пилипенко Л.М. Ризики аудиторської діяльності: методика виявлення й оцінювання : монографія. Львів : ЗУКЦ, 2020. 231 с.
17. Измайлова Н.В. Управління оборотними активами підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ : КНЕУ, 2019. 20 с.
18. Каїра З.С. Логістичні стратегії діяльності підприємств : монографія. Донецьк : ВІК, 2007. 311 с.
19. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління : монографія. Київ : Ельга ; Ніка-Центр, 2020. 360 с.

20. Карпова В. Виправлення помилок у бухгалтерському обліку: основи процедури. *Бухгалтер і закон*. 2016. URL: http://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ009332#.
21. Каціман С.О., Шаманська О.І. Вдосконалення системи управління активами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2020. Вип. 20. С. 357–361.
22. Ковальчук Н.О. Особливості управління оборотними активами на вітчизняних підприємствах. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nvbdfa/2011_1/kovalch.pdf.
23. Колодяжна К.С. Управління оборотними коштами торговельних підприємств в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 19. С. 89–96.
24. Константюк Н., Когут І. Основні аспекти управління активами підприємства. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/18073/2/ConfFMNES_2019_Konstantiuk_N-Key_aspects_of_enterprise_85-87.pdf.
25. Корж Н.В. Методи управління фінансовими ризиками. *Траектория науки*. Международный электронный научный журнал. 2020. № 10 URL : <http://oaji.net/articles/2016/3992-1478384580.pdf>.
26. Ксендзук В.В. Бухгалтерський облік та аналіз операцій хеджування валютних ризиків : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Житомир, 2019. 21 с
27. Ксендзук В.В. Методи управління валютними ризиками в зовнішній торгівлі. *Вісник ЖДТУ*. Економічні науки. 2018. № 1. С. 142–151. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_1_20.
28. Максимів Юлія Василівна Особливості формування ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів». 2016. URL: http://www.d-learn.pu.if.ua/data/users/3241/N_Tema_5_Zvit_pro_rux.PDF.
29. Марчук В.Д. Моделі моніторингу і управління матеріальними виробничими потоками // URL: <http://www.business-inform.net/thematic->

search/?theme=economic-and-mathematical-modeling.

30. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник. URL: https://pidruchniki.com/1663111641846/ekonomika/ekonomichniy_analiz.

31. Музичка О.С. Сутність управління оборотними активами підприємства. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/2722.pdf> (дата звернення 14.11.2022).

32. Нечай О.О. Управління матеріальними потоками машинобудівного підприємства: дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2016. 218 с.

33. Озеран А. Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід): питання формування та співвідношення з МСФЗ. 2019. URL: file:///D:/%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D0%B0/%D0%B1%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/boau_2013_6_5.pdf.

34. Олійник Т.О., Мірошниченко О.В. Основні напрями підвищення ефективності управління активами. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 21. С. 73–77.

35. Організація обліку : навч. посіб. (для студентів економічних спеціальностей, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит»). Харків : Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. 2021. 241с.

36. Основні напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності. В.П. Лещинський. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 3. С. 132-137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2016_3_23.

37. Особливості управління матеріальними потоками в логістичних системах торговельних підприємств. О.О. Кучмєєв. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. №30-1. с.99-103.

38. Островерха Р. Е. Теоретичні засади організації внутрішнього контролю на підприємстві. *Науковий вісник Національного університету ДПС України* (економіка, право). 2020. №2(49). URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvnudpsu/2010_2/Ostroverha.pdf.

39. Оцінка активів підприємства: навчальний посібник / Ю.В. Панасовський та ін.; за заг.ред. Ю.В. Панасовського. Суми : Університетська книга, 2019. 512 с.

40. Пантелєєв В.П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація : монографія. Державна академія статистики, обліку та аудиту. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. Агентств», 2018. 491 с.

41. Паславська О. О. Методика внутрішньогосподарського контролю фінансових результатів операційної діяльності в автогосподарствах. *Сталий розвиток економіки*. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2012. №17. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_7/300.pdf.

42. Петруня Н.В. Класифікація активів підприємств з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 1, 2020. С. 235–242. URL: http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1339/1/28_2010_Smyrnova.pdf.

43. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець та ін.; під заг. ред. [і з передм.] Ф. Ф. Бутинця. 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2019. 912 с.

44. Піхняк Т.А. Гармонізація обліку власного капіталу в контексті переходу до міжнародних стандартів. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 6. Т. 1. С. 136–141

45. Поліщук М.П., Михайленко П.П. Основи підприємницької діяльності. Житомир : ЖІТІ, 2020. 172 с. URL: <https://buklib.net/books/26834/>.

46. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Мінфіну України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

47. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». URL: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/pologheniya-standart-buhgaltersykogo-1021474.html>.

48. Пономаренко Є. Б. Бухгалтерський облік і контроль операцій з

фінансовими інвестиціями: теорія і методика : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09. Житомир, 2020. 21 с.

49. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.1993 р. № 3125-XII. URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>

50. Редько О.Ю. Аудит в Україні. Морфологія : монографія / О.Ю. Редько. Київ : Інформ.-аналіт. агенство, 2017. 493 с.

51. Рязанова Н. О. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посіб. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2022. 287 с.

52. Сердюков К.Г., Андруха К.С. Управління активами та пасивами підприємства в сучасних умовах. URL: <http://dspace.khif.edu.ua/bitstream/handle/123456789/148/Управління%20активами%20та%20пасивами%20підприємства%20в%20сучасних%20умовах.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 14.11.2022)

53. Скобара В.В. Аудит : учебник. Харьков : Просвещение, 2018. 479 с.

54. Сотникова Л.В. Внутрішній контроль та аудит: / Л.В. Сотникова, 2019. 239 с.

55. Спільник, І. В. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства за даними фінансової звітності. *Економічний аналіз* : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Том 14. № 2. С. 78-87.

56. Стоянова О.Г. Методологічні основи управління оборотними активами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 7. С. 7–16.

57. Сухарева Л.О. Аудит : оцінка якості системи бухгалтерського обліку : монографія / Л.О. Сухарева, К.О. Закалінська. Донецьк : Вебер, 2019. 263 с.

58. Українська О.О. Фінансові ризики суб'єктів господарювання: оцінка і зниження їх негативного впливу : автореф. дис. ... канд. екон. наук

08.00.08 Донецьк : Донец. нац. ун-т, 2020. 20 с.

59. Фещенко О.П. Розрахунок показників фінансового стану господарських товариств з урахуванням нових форм фінансової звітності. - БІЗНЕСІНФОРМ № 2 2015. URL: file:///D:/%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D0%B0/binf_2015_2_39.pdf.

60. Фінансовий менеджмент : практикум / О.М. Гавриш, І.В. Колупаєва, В.А. Дубровіна. Харків: Світ Книг, 2015. 204 с

61. Фролова Л.В. Логістичне управління підприємством : теоретико-методологічні аспекти : монографія. Донецьк : ДонДУЕТ, 2004. 130 с.

62. Цал-Цалко Ю.С. Мороз Ю.Ю., Суліменко Л.А. Аудит : навч. посіб.; під заг. ред. Ю.С. Цал-Цалко. Житомир : Рута, 2020. 389 с.

63. Чемчикаленко Р.А., Майборода О.Є., Люткіна А.В. Оцінка ефективності управління активами та пасивами підприємства. Економіка і суспільство. 2020. Вип. №11. С. 485–489. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/78.pdf (дата звернення 15.04.2019).

64. Черваньов, Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств : навч. посібн. / Д. М. Черваньов. Київ : Знання-Прес, 2018. 622 с

65. Чернецька С.А. Значення аналізу активів підприємства. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/92982/39-Chernetskaya.pdf?sequence=1>.

66. Чуприна Л.В., Намазова В.М. Роль управління запасами у підвищенні ефективності управління підприємством. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 784-788. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4_184

67. Швець Ю.О., Андрієнко А.О. Логістичні методи управління матеріальними запасами підприємства: сутність, роль та особливості впровадження. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 58. С. 217-225. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2017_58_29.

68. Шевчук В. О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою. *Проблеми теорії, організації, методології:*

монографія / В. О. Шевчук. Київ : Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2018. 371 с.

69. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент : підручник. 2-ге вид., стер. Київ, 2018. 375 с. URL: https://pidruchniki.com/20080215/finansii/aktivi_pidpriyemstva.

70. Шифріна Н.І. Класифікація активів підприємства за рівнем ліквідності. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2021. № 34. С. 348–350.

71. International accounting standard 27 «Separate financial statements» URL: <http://goo.gl/g4IDFg>.

72. International financial reporting standard 10 «Consolidated financial statements». URL: <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/2013/ifrs10.pdf>.

73. Pavlenko, O. P., & Bursuk, H. Yu. (2017). Financial analysis of current assets and optimization of sources of their formation. *Molodyi vchenyi*, №. 10(50), pp. 981–984.

74. Ulianchenko, Yu. O., Vasylishyn, S. I., Yefanov, V. A., & Skolotii, I. V. (2018). Policy improvement of formation and efficient use of the current assets of the agricultural enterprises. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, vol. 4(27), pp. 259–267. URL: <http://dx.doi.org/10.18371/fcaptp.v4i27.154204>

75. Horbachova, O. M., & Oliinyk, I. A. (2016). Ways to improve inventory accounting. *Bukhhalterskyi Oblik, Analiz ta Audit*, № 1(55), pp. 102–107

ДОДАТОК А

Морфологічний аналіз категорії «активи підприємства»

Автор(и)	Трактування категорії	Ключовий підхід
1	2	3
Як об'єкт власності		
Сердюков К.Г., Андруха К.С.	Активи підприємства – це ресурси, що були сформовані під час створення суб'єкта господарювання и надходять на підприємство за результатами господарської діяльності, перебувають у розпорядженні підприємства та збільшують економічні вигоди у майбутньому.	Ресурси, що були сформовані під час створення підприємства.
Поліщук М.П., Михайленко П.П.	Активи – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.	Ресурси, контрольовані підприємством.
Панасовський Ю.В. та ін.	Активи – ресурси, які контрольовані підприємством в результаті минулих подій і від яких очікуються деякі економічні вигоди для суб'єкта господарювання в майбутньому.	
Олійник Т.О.	Активи підприємства – це контрольовані підприємством ресурси, використання яких зумовлює збільшення економічних ефектів.	
Ковальов В.В.	Активи підприємства – це ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і, використання яких веде до збільшення економічних вигід у майбутньому.	Ресурси наявні у розпорядженні підприємства.
Репіна І.М.	Активи підприємства – це варіативна частина його ресурсів, яка обирається суб'єктом господарювання для здійснення підприємницької діяльності за схваленої бізнес-моделі через свою здатність, з урахуванням фактору часу та ризику, приносити економічну вигоду та забезпечувати конкурентоспроможність підприємства на конкретному ринку.	Варіативна частина ресурсів підприємства.
Як об'єкт управління		
Шелудько В.М.	Активи підприємства – це майно в його матеріальній і нематеріальній формах, придбане підприємством за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у його розпорядженні та призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку.	Майно підприємства в його матеріальній і нематеріальній формах.
Соколов Я.В.	Актив – це все майно, яке відображено в інвентаризаційному описі, тобто актив розуміється як: майно, що перебуває у власності підприємства.	Майно відображене в інвентаризаційному описі.
Як об'єкт інвестування		

Мних Є.В.	Активи підприємства – це засоби суб'єкта господарювання, які потрібні для його функціонування у різних формах діяльності з метою одержання прибутку.	Засоби суб'єкта господарювання.
Колодяжна К.С.	Активи підприємства – це господарські засоби, сформовані за рахунок власного і позикового капіталу, що характеризуються продуктивністю і здатністю генерувати дохід внаслідок постійного обороту.	Господарські засоби, сформовані за рахунок власного і позикового капіталу.
Каціман С.О., Шаманська О.І.	Активи підприємства являють собою господарські засоби, сформовані за рахунок власного і позикового капіталу.	
Як цінність		
Скоробогатова В.В.	Активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, які мають грошову оцінку, а також вартостей, у вигляді зносу, резерву, гудвілу тощо, формування та використання яких призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.	Сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства.
Як об'єкт обліку		
Ковалев В.В., Патров В.В.	Активи – величина витрат підприємства, яка утворилася в результаті попередніх операцій та фінансових угод, і понесених ним витрат заради можливих майбутніх доходів [22].	Величина витрат підприємства.

ДОДАТОК Б

Класифікація активів підприємства за основними ознаками

Класифікаційні ознаки	Різновиди активів підприємства
1	2
За економічним змістом (залежно від строку та специфіки використання у виробничій діяльності підприємства)	Необоротні (фіксовані) активи – це сукупність матеріально-фінансових ресурсів, що використовуються в його господарській діяльності у своїй натуральній формі тривалий час (більше року) і мають значну вартість окремого об'єкта, а також довгострокове відчуження майна в підприємницьку діяльність інших суб'єктів господарювання (призначені для тривалого використання в процесі фінансово-господарської діяльності).
	Оборотні (поточні) активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом не більше дванадцяти місяців з дати балансу.
За рівнем ліквідності	Першокласні високоліквідні активи, термін реалізації (трансформації) яких складає кілька днів без втрати балансової вартості: грошові кошти; частина дебіторської заборгованості, оплата якої відбудеться у семиденний строк; фонди підприємства, на які є підвищений попит з боку ринкової кон'юнктури.
	Високоліквідні активи, термін реалізації яких не перевищує один місяць, а реалізаційна ціна складає менш ніж 90% балансової вартості: дебіторська заборгованість, погашення якої відбудеться у тридцяти денний строк; короткострокові фінансові інвестиції (цінні папери), оборотні і інші фонди підприємства, які можуть бути реалізованими за вказаним строком без значної втрати їх вартості.
	Середньоліквідні активи, термін реалізації яких складає до шести місяців, а втрата балансової вартості не перевищує 50%. До цієї групи належить майно підприємства, реалізація якого потребує значного зниження ціни за умови існування помірному попиту з боку ринкової кон'юнктури, морального та фізичного зносу в результаті їх експлуатації: транспортні засоби, машини і устаткування, незавершене будівництво а ін.
	Низьколіквідні активи, які мають термін реалізації від шести до дванадцяти місяців, або втрата балансової вартості яких складає від 50 до 90%: майно підприємства, призначене для поточної господарської діяльності; транспортні засоби и устаткування, які для подовження їх експлуатації потребують значних капітальних вкладень; комп'ютерна і оргтехніка та ін.
	Неліквідні активи, строк реалізації яких перевищує дванадцять місяців, або реалізаційна втрата вартості становить більш ніж 90%: фонди підприємства, на які практично відсутній попит з боку ринкової кон'юнктури; майно, що підлягає списанню за ліквідаційною вартістю.
Залежно від місця використання	Активи, що використовуються всередині підприємства (основні засоби, незавершені капітальні вкладення, нематеріальні активи,

	готівка).
	Активи, що використовуються за межами підприємства (довгострокові фінансові вкладення, дебіторська заборгованість, короткострокові фінансові вкладення).
За формами функціонування	Матеріальні активи (характеризують активи підприємства, що мають матеріальну форму, наприклад, основні засоби, незавершені капітальні вкладення, устаткування, виробничі запаси сировини та матеріалів, запаси швидкозношуваних предметів, обсяг незавершеного виробництва).
	Нематеріальні активи (придбання підприємством прав користування окремими природними ресурсами, майном; патентні права на використання винаходів, «ноу-хау»).
	Фінансові активи (грошові активи в національній та іноземній валюті, дебіторська заборгованість у всіх її формах, коротко- та довгострокові фінансові вкладення).
	Біологічні активи.
За характером фінансових джерел формування	Валові активи (сукупність майнових цінностей (активів) підприємства, які сформовані за рахунок як власного, так і позикового капіталу).
	Чисті активи (характеризують вартісну сукупність майнових цінностей підприємства, сформованих винятково за рахунок його власного капіталу).
За характером участі в різних видах діяльності	Операційні активи (основні засоби; нематеріальні активи, що обслуговують операційний процес; оборотні операційні активи).
	Інвестиційні активи (незавершені капітальні вкладення; довгострокові та короткострокові вкладення; обладнання, призначене до монтажу).
За характером володіння	Власні активи.
	Орендовані (лізингові) активи.
	Безоплатно отримані активи.
За термінами експлуатації	Короткострокові активи – це активи призначені для використання або продажу на протязі всього операційного циклу, або дванадцяти місяців від звітної дати. Короткострокові активи представлені в грошових формах або їх еквіваленті, які можуть використовуватися без обмежень.
	Довгострокові активи – це активи, які утримуються на балансі більше одного операційного циклу і не можуть бути швидко конвертовані в грошову форму.
За ризиком залучення	Безризикові активи (застосування яких не змінює ступінь ризику діяльності).
	Активи з низьким рівнем ризику (від використання яких зростає ризик, що не здійснює суттєвого впливу на результати роботи підприємства).
	Активи з нормальним рівнем ризику (мають ризик, проте підприємство здатне подолати його вплив в межах існуючих систем управління).
	Активи з високим рівнем ризику (потребують додаткових заходів страхування ризику).
	Активи з критичним ризиком (використання яких призводить до

	втрат)
За цінами залучення	Оптимальні активи (підвищують ефекти від експлуатації активів, забезпечують розширення виробництва та прибутковості підприємства).
	Ефективні активи (не приносять прямого ефекту від додаткового залучення активів, проте підвищують ефекти та ефективність експлуатації вже наявних активів, часто виступаючи каталізаторами ефективного управління).
	Нейтральні активи (забезпечують можливість експлуатувати наявні активи з попереднім рівнем ефективності, але без залучення яких підприємство неспроможне продовжити господарську діяльність).
	Регресивні активи (дають можливість в короткотерміновому періоді підтримати забезпечення активами, без яких функціонування підприємства неможливе, проте в перспективі призводить до зниження ефектів та господарських втрат).
	Критичні активи (забезпечують підтримання господарських операцій, проте за заміни ринкової кон'юнктури призводять до банкрутства підприємства).

Ознака порівняння	П(С)БО 9 «Запаси» України	МСБО 2 «Запаси»	МСФЗ для МСП Розділ 13 «Запаси»
1.Сфера застосування	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Застосовуються підприємствами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ та підприємств, які за законодавством складають фінансову звітність за МСФЗ).	Визначає повний перелік методологічних основ обліку і складання звітності (об'єднує базові положення МСФЗ).	Визначає повний перелік методологічних основ обліку і складання звітності малими та середніми підприємствами. Методиці обліку запасів присвячено окремий Розділ 13.
2. Визначення запасів	Активи, які: утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством	Активи, які: а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.	Запаси - це активи, які: а) утримуються для продажу в ході звичайної діяльності; б) перебувають у процесі виробництва, продажу або в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.
4. Склад запасів	Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають: сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб; незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів; готову продукцію, що виготовлена на	Запаси включають товари, що були придбані та утримуються для перепродажу, у тому числі, наприклад, товари, придбані підприємством роздрібною торгівлі та утримувані для перепродажу, або земля та інша нерухомість для перепродажу. Запаси включають також готову вироблену продукцію або незавершене виробництво	

	<p>підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно- правовим актом; товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) і утримуються з метою подальшого продажу;</p> <p>МТТТП що використовуються протягом не більше 1 року або нормального операційного циклу, якщо він більше 1 року; поточні біологічні активи, а також сільгосп. продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання.</p>	<p>суб'єкта господарювання й основні та допоміжні матеріали, призначені для використання в процесі виробництва.</p>	
Визнання запасів активом	<p>Якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.</p>		
Первісна оцінка запасів	<p>Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування); інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в</p>	<p>Собівартість запасів повинна включати всі витрати на придбання, витрати на переробку та інші витрати, понесені під час доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення їх у теперішній стан.</p>	<p>Підприємство має включати у собівартість запасів всі витрати на придбання, витрати на переробку та інші витрати, понесені під час доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення їх у теперішній стан.</p>

	якому вони придатні для використання у запланованих цілях.		
Методи оцінки вибуття запасів	Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу.	Метод стандартних витрат або роздрібних цін. Формули собівартості: ФІФО, ідентифікованої або середньозваженої собівартості.	Метод стандартних витрат, роздрібних цін або останньої ціни придбання. Формули собівартості: ФІФО, ідентифікованої або середньозваженої собівартості.
Оцінка запасів на дату звітності	Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.	Запаси оцінюються за меншою з таких двох величин: собівартість і чиста вартість реалізації.	Підприємство має оцінювати запаси за найменшим з двох показників: собі вартістю або попередньо розрахованою ціною продажу мінус витрати на завершення та продаж
Розкриття інформації про запаси у звітності	У примітках до фінансової звітності наводиться інформація про: методи оцінки запасів; балансову (облікову) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; балансову (облікову) вартість запасів, які відображені за чистою вартістю реалізації; балансову (облікову) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу; суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів	У фінансовій звітності слід розкривати: а) облікові політики, прийняті для оцінки запасів, включаючи використані формули собівартості; б) загальну балансову вартість запасів та балансову вартість згідно з класифікаціями, прийнятними для суб'єкта господарювання; в) балансову вартість запасів, відображених за чистою вартістю реалізації мінус витрати на продаж; г) суму запасів, визнаних як	У фінансовій звітності підприємству слід розкривати: а) облікову політику, прийняту для оцінки запасів, включаючи використані з цією метою формули визначення собівартості; б) загальну балансову вартість запасів та балансову вартість згідно з класифікаціями, прийнятними для підприємства; в) вартість запасів, визнаних як витрати протягом періоду; г) втрати від зменшення

		<p>витрати періоду; г) суму будь- якого часткового списання запасів, визнану як витрати періоду; д) суму будь- якого сторнування часткового списання, визнану як зменшення суми запасів, яка визнана як витрати періоду; е) обставини або події, що спричинили сторнування часткового списання запасів; є) балансову вартість запасів, переданих під заставу для гарантії зобов'язань</p>	<p>корисності, визнані чи сторновані у прибутку чи збитку; г) загальну балансову вартість запасів, наданих у заставу як забезпечення зобов'язань.</p>
--	--	---	--

ДОДАТОК Д

Характеристика основних моделей управління запасами

Назва моделі	Характеристика	
	переваги	недоліки
1. Базова модель – EOQ	Це модель оптимального економічного розміру замовлення, який забезпечує мінімальну величину сумарних витрат та дає можливість мінімізувати видатки на зберігання запасу та допомагає визначити ефективну площу складських приміщень. Вся кількість одиниць замовлення надходить одночасно.	Застосування цієї моделі на практиці обмежується тим, що витрати пов'язані зі зберіганням продукції та витрати, пов'язані з транспортуванням партії продукції – в чистому вигляді на підприємстві відсутні
2. Модель виробничого замовлення	Ця модель використовується, якщо запаси безперервно надходять і відновлюються через певний час, тобто виробу виготовляються і продаються одночасно.	Якщо інтенсивність споживання ресурсу зі складу не є постійною та коливається близько свого середнього рівня, тоді використання наведеної моделі є неможливим.
3. Модель управління запасами з фіксованим розміром замовлення	Основним параметром цієї моделі є розмір замовлення, що має можливість визначити об'єм заповнення замовлення. Економія витрат на утримання запасів на складі за рахунок скорочення площ під запаси.	Необхідність здійснення постійного контролю наявності запасів на складі.
4. Модель з фіксованим інтервалом часу між замовленнями	Фіксація часу між замовленнями визначає момент, коли слід здійснити замовлення на заповнення запасу, відсутність постійного контролю наявності запасів на складі.	Високий рівень максимального запасу, збільшення витрат на утримання запасів на складі за рахунок збільшення площ під запаси.
5. Модель зі встановленою періодичністю поповнення запасів до постійного рівня	Дана модель є універсальною і включає в себе елементи попередніх моделей. Її сутність полягає в тому, що замовлення на матеріали здійснюються не тільки залежно від часу, а й з урахуванням точки замовлення. Тобто вона дає можливість реагувати на значні коливання попиту на матеріали.	Необхідність відстежувати рівень запасів. Вимагаються додаткові витрати на організацію постійного спостереження за станом величини запасів при повному виключенні недостачі матеріальних ресурсів для потреб логістичної системи..
6. Модель «мінімум-максимум»	В даній моделі замовлення виконуються не через кожен заданий інтервал часу, а тільки за умови, що запаси на складі у цей момент виявилися рівними або менше встановленого мінімального рівня	Ця система працює лише з двома рівнями запасів – мінімальним і максимальним.

ДОДАТОК Ж

Зведений перелік звітності ПТВФ «Довіра»

Перелік форм звітності за періодом подання	Вид звітності		
	фінансова	податкова	статистична
1	2	3	4
Місячна звітність			
Податкова декларація з податку на додану вартість	-	+	-
Форма №Д4 «Звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового зобов'язання, допомоги, надбавки, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»	-	+	-
Форма №1-ПВ «Звіт з праці»	-	-	+
Квартальна звітність			
Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	+	-	-
Форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»	+	-	-
Форма №1 -ДФ «Податковий розрахунок сум доходу нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку»	-	+	-
Форма №1П-НПП «Звіт про виробництво промислової продукції»	-	-	+
Форма №1-підприємство «Звіт про основні показники діяльності підприємства»	-	-	+
Форма №1-ПВ «Звіт з праці»	-	-	+
Річна звітність			
Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	+	-	-
Форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»	+	-	-
Форма №3 «Звіт про рух грошових коштів» (прямий метод)	+	-	-
Форма №4 «Звіт про власний капітал»	+	-	-
Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	+	-	-
Форма №6 «Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами»	+	-	-
Декларація з податку на прибуток	-	+	-
Декларація з плати за землю	-	+	-
Форма №1 -ДФ «Податковий розрахунок сум доходу нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку»	-	+	-
Форма №1П-НПП «Звіт про виробництво промислової продукції»	-	-	+
Форма №1-підприємство «Звіт про основні показники діяльності підприємства»	-	-	+
Форма №1-ПВ «Звіт з праці»	-	-	+

1	2	3	4
Форма №11-ОЗ «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос)»	-	-	+
Форма №1-ПВ «Звіт про умови праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці (умови праці)»	-	-	+
Форма №4-МТП «Звіт про залишки і використання палива та паливо-мастільних матеріалів»	-	-	+

Джерело: складено автором

ДОДАТОК К

Наявний інструментарій процесного управління підприємством
ПТВФ «Довіра»

Тип бізнес-процесу	Вузли аналізу	Характеристики роботи
Основний	Робота з постачальниками	Процес формування замовлень на постачання; відповідність графіків доставки сировини, матеріалів вимогам; стан кредиторської, дебіторської заборгованостей; стабільність, надійність та якість сировини постачальників; регулярність аналізу рентабельності закупок у постачальників
	Програма бухгалтерського обліку	Застосовувані програмні продукти, документи ведення бухгалтерського обліку діяльності підприємства
	Організація виробництва	Вибір системи постачання сировини, її зберігання та переробка. Технологія виробництва готової продукції. Передача готової продукції на склад.
	Реалізація	Організація продажів. Розвиток каналів збуту. Контроль факторів «запаси-обсяги продажів». Маркетингова стратегія підприємства
Обслуговуючі	Управління бізнес-процесами та запасами	Процес прийняття замовлень на перевезення сировини у виробництво, спосіб обробки замовлень; процес передачі запасів на склад; прийняття рішень з перерозподілу запасів
	Функціонування Логістичного комплексу	Відповідність кількості та місткості транспортних засобів вимогам клієнтів та внутрішнім потребам підприємства; процес завантаження транспорту; процес відвантаження транспорту та звітування водія за результатами виконання замовлення
	Експедиція	Розподіл технологічних зон між вантажниками; робота приймальника замовлень та відвантаження вантажів; відповідальність сортувальників, вантажників; організація процесу відвантаження сировини, матеріалів; комплектація замовлення; процес прийняття, сортування та розміщення продукції на складах; достатність потужностей та розмірів складів; процедура підбору замовлення; система ідентифікації зібраних замовлень; тривалість завантаження транспортних засобів; повнота завантаження транспортних засобів
	Організація роботи складу	Планування роботи складського комплексу; рівномірність розподілу робіт; організація процесу надходження та вибуття вантажів; резерв для обробки позапланових замовлень відділів; процес переробки інформації про замовлення операторами складу

ДОДАТОК Л

Первинні документи з обліку оборотних активів підприємства

№ з/п	Найменування документа	Зміст	Використання на підприємствах	Примітка
1	2	3	4	5
1	Лімітно-забірна картка (М-8, М-9)	Використовується для оформлення відпуску сировини, матеріалів, що систематично витрачаються при виготовленні продукції, а також для поточного контролю за додержанням встановлених лімітів відпуску матеріалів на виробничі потреби	Використовується лімітно-забірна накладна (відповідно до картки М-8), для передачі запасів зі складу на виробництво	Використовується на підприємствах для відображення внутрішнього переміщення сировини та матеріалів зі складу на склад при виробничому цеху. Для таких видів запасів: сировина та основні матеріали, тара й тарні матеріали, допоміжні матеріали
2	Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (форма М-10)	Використовується для обліку відпуску матеріалів понад встановлений ліміт або при заміні матеріалів і є основою для списання матеріалів зі складу	На досліджуваних підприємствах не використовується, виписується додаткова лімітно-забірна накладна, або змінюється ліміт	Необхідно використовувати на досліджуваних підприємствах, для контролю за зміною плану виробництва та взаємозаміною сировини й матеріалів
3	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма М-11)	Використовується для обліку руху матеріальних цінностей в середині підприємства та їх відпуску господарствам свого підприємства, що розташовані за межами його території, а також стороннім організаціям	Використовується на підприємствах в частині вимоги при списанні запасів на потреби, пов'язані з управлінням виробництвом, обслуговуванням виробничого процесу	Набула широкого використання на підприємствах у зв'язку з тим, що у вимогах чітко визначено, на які потреби використовується запас та ким отримано (цех, відділ, ППБ матеріально-відповідальної особи)

1	2	3	4	5
4	Рахунок, накладна (придбаних матеріалів), податкова накладна	Відображують послуги, отримані підприємством від інших кредиторів	Використовується на досліджуваних підприємствах із метою відображення отриманих послуг із водовідведення, газопостачання, електропостачання	Крім акту, необхідно використовувати відомість (розрахунок) розподілу витраченої води, електроенергії, газу в розрізі об'єктів витрачання: виробниче обладнання, потреби цехів, управління, збут
1	Акт (відомість) на брак	Використовується акт у довільній формі, який має містити основні елементи: вид продукції, що забракований, кількість продукції, вид браку, винуватці. Заповнюється контролером ВТК, лаборантом	На досліджуваних підприємствах, якщо брак виявляється в цеху на виробництві, акт не складається, продукція проходить доробку. Якщо брак виявлений на складі, складається акт і продукція повертається на виробництво	

Джерело: [11]

№	Операції і процедури	Обмін інформацією	Вид обліку	
			Бухгалтерський облік	Управлінський облік
1	2	3	4	5
Організаційний етап				
1.	Розробка внутрішнього Положення обліку виробничих запасів	Законодавчо-нормативні акти, Методичні рекомендації галузевих Міністерств	+	+
2.	Визначення відповідальних для ведення обліку виробничих запасів, розробка для них посадових інструкцій		+	+
3.	Розробка робочого плану рахунків обліку виробничих запасів		+	+
4.	Розподіл облікових операцій та проведення необхідних процедур		+	+
5.	Розробка документів для відображення інформації за формою, змістом, структурою	+	+	+
6.	Розробка графіку документообігу	+	+	+
7.	Вибір методу списання виробничих запасів	+	+	+
8.	Розробка форм внутрішньої звітності з обліку виробничих запасів			+
9.	Підготовка інформації про стан виробничих запасів на дату звітності для фінансової звітності		+	
Планування забезпеченості виробничими запасами для виготовлення готової продукції				
1.	Складання бюджету виробничих запасів			+
2.	Укладання договорів на поставку виробничих запасів			+
3.	Складання графіку поставок виробничих запасів			+
4.	Розрахунок калькуляції одиниці продукції			+
5.	Визначення планової потреби виробничих запасів			+
Надходження виробничих запасів				

1	2	3	4	5
1.	Проведення та облік розрахункових операцій по придбанню виробничих запасів	+	Сплата	Виписка

			рахунку-фактури	рахунку
2.	Оприбуткування виробничих запасів	+	+	
3.	Контроль фактично одержаних виробничих запасів за кількістю і ціною	+	+	+
4.	Визначення первісної вартості одержаних виробничих запасів	+	+	
5.	Відображення одержаних виробничих запасів в синтетичному та аналітичному обліку		+	
6.	Організація складського обліку виробничих запасів	+	+	
Використання виробничих запасів протягом звітного періоду				
1.	Списання виробничих запасів на виготовлення готової продукції	+	+	
2.	Оцінка залишків виробничих запасів на певну дату з урахуванням незавершеного виробництва	+	+	
3.	Визначення фактичних виробничих запасів на виготовлення готової продукції	+	+	
4.	Контроль та аналіз використаних виробничих запасів на виготовлення готової продукції протягом звітного періоду	+		+
5.	Визначення, аналіз матеріальних затрат на виготовлення готової продукції на дату фінансової звітності	+	+	+
6.	Формування та надання іншої оперативної інформації	+	+	+
Відображення інформації про стан виробничих запасів у звітності				
1.	Визначення залишків виробничих запасів на дату фінансової звітності	+	+	
2.	Аналіз використання виробничих запасів	+		+
3.	Відображення інформації про залишки виробничих запасів у фінансовій звітності	+	+	
4.	Відображення інформації про забезпечення, використання, залишків на кінець звітного періоду у внутрішній звітності	+		+

ДОДАТОК Н

Порівняння концепції «Just in time» та традиційного підходу до бізнес-процесу управління запасами

Ознаки	Концепція «Just in time»	Традиційний підхід
Запаси	Відносяться до пасивів. Мінімізуються для зменшення витрат виробництва.	Відносяться до активів. Зберігаються «про всяк випадок» для захисту від помилок в прогнозуванні попиту та ненадійності постачальників.
Ознаки	Концепція «Just in time»	Традиційний підхід
Запаси незавершеного виробництва	За наявності таких запасів між виробничими підрозділами, їх слід фіксувати та усувати.	Акумулюються між структурними підрозділами та забезпечують безперебійність виробничо-технічних циклів.
Обсяг закупівлі матеріальних ресурсів	Відображає лише поточну потребу.	Не враховується зміна розміру запасів за змін витрат збуту.
Постачальники	Невелика кількість, надійність, розглядаються як партнери у виробничій діяльності.	Велика кількість постачальників, між якими існує конкуренція.
Збут	Постійне відстеження попиту для швидкого переналагодження виробництва. Виробництво невеликих партій готової продукції.	Не має пріоритетного значення. Максимізація обсягу випуску готової продукції.
Підтримка технологічним оснащенням	Витрати на безперервну та своєчасну підтримку, яка забезпечує доставку матеріальних ресурсів та запасів незавершеного періоду.	За необхідністю. Відсутність збоїв, доки запаси підтримуються на високому рівні.
Якість продукції	100 %-ва якість продукції. Відсутність дефектів. Комплексна перевірка якості готової продукції.	Допускається невеликий відсоток дефектів. Вибіркова інспекція якості готової продукції.
Тривалість виробничого періоду	Підтримується на мінімально можливому рівні.	Довготривалий період. Немає необхідності в мінімізації, доки підтримуються значні страхові запаси.
Персонал	Зміни повинні відбуватися узгоджено з усіма ланками менеджменту.	Управління здійснює middle-менеджмент за умови узгодження з top- менеджментом.

ДОДАТОК П

Нормативно-правове регулювання обліково-аналітичних особливостей
складання фінансової звітності підприємства

№ з.п.	Нормативний документ		Узагальнююча характеристика нормативного документу
	Назва	Дата і номер затвердження	
1	2	3	4
1.	Конституція України	від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами і доповненнями)	У ньому закріплено суспільно-політичний устрій держави, зазначають головні функціональні обов'язки органів державної влади, визначаються основні права й обов'язки громадян. Визначаються основні засади діяльності української держави, основні права і обов'язки людини і громадянина, засади здійснення правосуддя, територіальний устрій держави.
2.	Господарський кодекс України	від 16.01.2003 р. № 436-ІУ (зі змінами і доповненнями)	У ньому визначено головні аспекти господарювання в Україні, основи регулювання господарських відносин, які з'являються у процесі організації і здійснення господарської діяльності між партнерами. Визначають, що учасники господарських відносин, які порушують майнові права або інтереси інших суб'єктів, мають поновлювати їх, не чекаючи пред'явлень їм претензії чи звернень до суду
3.	Цивільний кодекс України	від 16.01.2003 р. № 435-ІУ (зі змінами і доповненнями)	Виступає провідним актом системи законодавства, що повинен регулювати відносини приватної сфери, його положення мають бути застосовані не лише до традиційної «суто цивільної» системи відносин, а й до взаємовідносин суб'єктів споріднених зв'язків.
4.	Податковий кодекс України	від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями)	Регулює відносини у сфері справляння податків і зборів
5.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	від 16.07.1999 р. № 996-X [^] (зі змінами і доповненнями)	Визначає правові основи / засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності в Україні
6.	Закон України «Про аудит фінансової звітності та	від 21.12.2017 р. № 2258-УШ	Визначає правові основи / засади аудиту фінансової звітності, провадження аудиторської діяльності на території України і регулює відносини, котрі виникають при її провадженні.

	аудиторську діяльність»		
7.	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами і доповненнями)	В ньому визначено мету, склад та принципи складення фінансової звітності, вимоги, що визначають і розкривають суть її елементів, зокрема стан і результати активних і пасивних операцій.
8.	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	від 08.10.1999 р. № 237 (зі змінами і доповненнями)	Визначаються методологічні аспекти формування бухгалтерської інформації про дебіторів, їх заборгованість та розкривають цю інформацію у фінансовій звітності.
9.	П(С)БО 11 «Зобов'язання»	від 31.01.2000 р. № 20 (зі змінами і доповненнями)	Зазначає методологічні особливості формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання і розкриття цієї інформації у фінансовій звітності підприємства.
10.	П(С)БО 9 «Запаси»	затверджено наказом Мінфіну від 20.10.1999 № 246	У ньому визначено методологічні аспекти формування бухгалтерської інформації про запаси підприємства, операції із ними і методологію розкриття даної інформації у фінансових звітах
11.	П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»	від 26.04.2000 р. № 91 (зі змінами і доповненнями)	У ньому визначено методологічні аспекти формування бухгалтерської інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності і розкривають дану інформацію у фінансових звітах.
12.	П(С)БО 15 «Дохід»	від 29.11.1999 р. № 290 (зі змінами і доповненнями)	Визначено методологічні ознаки відображення в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства і розкриття цієї інформації у фінансових звітах.
13.	П(С)БО 16 «Витрати»	від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями)	У ньому визначено методологічні аспекти формування бухгалтерської інформації про витрати підприємства і розкриття даної інформації у фінансовій звітності.
14.	Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань	від 02.09.2014 р. № 879	Цим положенням визначено порядок та послідовність дій по проведенню інвентаризації активів і зобов'язань, оформлення результатів інвентаризації у протоколах.
15.	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами і доповненнями)	Цією інструкцією визначено перелік рахунків і схем реєстрації, особливостей вибудови та визначення в них факторів фінансово-господарської діяльності, принципи побудови кореспонденції рахунків за певними господарськими операціями.

16.	Положення про документальне зобов'язання записів у бухгалтерському обліку	від 24.05.1995 р. № 88 (зі змінами і доповненнями)	Встановлення порядку та послідовності дій по створенню, прийняттю та відображенню у бухгалтерському обліку, а також зберіганню первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності суб'єкта господарювання
-----	---	--	---

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Абсолютна зміна (+,-)	Темп змін, %
							2021 до 2016	2021 до 2016
1 Майно та капітал	914703	1199584	1277890	990048	1022479	817707	-96996	-10,60
1 Майно	457753	599792	638945	495024	511240	408854	-48899	-10,68
1.2 Необоротні активи	364939	460028	422558	341530	282037	267271	-97668	-26,76
1.3 Оборотні активи	92814	139764	216387	153494	229203	141583	48769	52,54
1.3.1 Запаси	48163	59450	74353	81992	83327	59550	11387	23,64
1.3.2 Дебіторська заборгованість	33999	54719	57474	56270	63488	25583	-8416	-24,75
1.3.3 Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	7145	17660	18485	10844	75847	33985	26840	375,65
1.3.4 Інші оборотні активи	0,51	0,12	63609	2006	0,341	0,701	0,191	37,45
2 Капітал	456950	599792	638945	495024	511239	408853	-48097	-10,53
2.1 Власний капітал	347100	447838	431503	398684	385173	314526	-32574	-9,38
в т.ч. нерозподілений прибуток	-82416	-69103	-60478	-55579	-29332	70275	152691	- 185,27
2.2 Позиковий капітал	109850	151954	207442	96340	126066	94327	-15523	-14,13
2.2.1 Довгострокові зобов'язання	35435	30317	14252	10893	46971	54386	18951	53,48
2.2.2 Поточні зобов'язання	74415	121637	193190	85447	79095	39941	-34474	-46,33
в т.ч. кредиторська заборгованість	16779	25512	25484	18208	34416	28487	11708	69,78

Джерело: побудовано на основі фінансової звітності

ДОДАТОК С
Показники фінансово-

господарської діяльності ПТВФ

«Довіра» за 2016-2021 роки

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Абсолютна зміна (+,-)	Темп змін, %
							2021 до 2016	2021 до 2016
1. Обсяг реалізованої продукції, 107лн..т	107391	153697	178978	195179	169856	115293	7902	7,36
2. Виручка від реалізації товарів, робіт, послуг (без ПДВ), тис. грн.	112761	161382	187927	204938	178349	121058	8297	7,36
3. Разом доходи, тис. грн.	112761	45105	41288	47078	31041	-827	-113588	-100,73
4. Собівартість реалізації, тис. грн..	100227	116277	146639	157860	147308	121885	21658	21,61
5. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-25096	26528	39330	13613	50658	-18001	7095	-28,27
6. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	736	725	709	758	881	928	192	26,09
7. Продуктивність праці у вартісному вираженні, тис.грн.	153,21	222,60	265,06	270,37	202,44	130,45	-23	-14,85

Назва рахунку	Призначення	Зміст запису в рахунку
1	2	3
201 «Сировина й матеріали»	Цей субрахунок відображає наявність та рух сировини та основних матеріалів, які є частиною виготовленої продукції або є необхідними компонентами у її виробництві. Він також відображає допоміжні матеріали, що використовуються у виробництві продукції або для побутових потреб, технічні цілі та допомогу у виробничому процесі.	– за дебетом – кількість та вартість отриманих виробничих запасів
202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»	Цей субрахунок відображає наявність і рух придбаних напівфабрикатів, готових компонентів, закупівля яких була виконана для завершення виготовлення виробів, і потребує додаткових витрат праці на їх обробку або збірку. На цьому ж субрахунку відображають придбані компоненти для наукової (експериментальної) роботи, спеціальне обладнання та інструменти, прилади та інші пристрої. Продукція, придбана для комплектації готової продукції, вартість якої не включається до собівартості продукції підприємства, відображається на рахунку 28 «Товари»	– за кредетом – сума та кількість використаних у процесі виробництва запасів.
203 «Паливо»	Цей рахунок відповідає за облік наявності і руху палива (нафтопродуктів, твердого палива, мастильних матеріалів), яке отримують або збирають для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для виробництва енергії та опалення будівель. На цьому субрахунку також враховуються оплачені талони на нафтопродукти та газ.	
204 «Тара й тарні матеріали»	Даний субрахунок відображає наявність і переміщення всіх типів контейнерів (за винятком контейнерів, що використовуються в якості побутового інвентарю), а також матеріалів та деталей, що використовуються для виготовлення контейнерів та їх ремонту (деталі для складання ящиків, клепаання бочок тощо).	
205 «Будівельні матеріали»	Цей субрахунок відображає рух будівельних матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і компонентів, які повинні бути встановлені, і інших матеріальних активів, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення деталей і конструкцій будівель.	– за дебетом – кількість та вартість отриманих виробничих запасів
206 «Матеріали, передані в переробку»	Цей субрахунок враховує матеріали, які передаються на переробку і потім включаються у вартість продукції, отриманої від неї. Аналітичний облік матеріалів, переданих на переробку, ведеться в контексті надання інформації про переробних компаніях і контролю операцій з переробки та пов'язаних з ними витрат.	– за кредетом – сума та кількість використаних у
207 «Запасні частини»	Тут зазвичай ведуть облік придбаних або виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, що використовуються для ремонту, заміни зношених деталей машин,	

	обладнання, транспортних засобів, інструментів, а також автомобільних шин на складі та в обігу.	процесі виробництва запасів.
209 «Інші матеріали»	На цьому субрахунку відображаються форми суворого обліку (за собівартістю), відходи виробництва (обрізка, стружка і т. Д.), Непоправних дефекти, матеріальні активи, отримані в результаті ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані в якості матеріалів, палива або запасних частин. Запчастини на цьому підприємстві (металобрухт, брухт), зношені шини та ін.	

Джерело: складено автором

ДОДАТОК У

Узгодження первинних документів і рахунків бухгалтерського обліку в
межах обліку виробничих запасів ПТВФ «Довіра»

Група обліку	Перелік форм первинної документації	Перелік рахунків бухгалтерського обліку
1	2	3
виробничих запасів	М-2а «Акт списання бланків довіреностей», М-3 «Журнал реєстрації довіреностей», М-4 «Прибутковий ордер», М-7 «Акт про приймання матеріалів», М-8 «Лімітно-забірна картка», М-10 «Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів», М-11 «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів», М-12 «Картка № складського обліку матеріалів», М-13 «Реєстр № приймання-здачі документів», М-14 «Відомість обліку залишків матеріалів на складі», М-16 «Матеріальний ярлик», М-18 «Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від установлених норм запасу»	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 25 «Напівфабрикати», 26 «Готова продукція», 28 «Товари»
виробничих запасів	М-19 «Матеріальний звіт», М-21 «Інвентаризаційний опис № », МШ-1 «Відомість на поповнення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв)», МШ-2 «Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів», МШ-4 «Акт вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів», МШ-5 «Акт на списання інструментів (пристроїв) та обмін їх на придатні»,	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 25 «Напівфабрикати», 26 «Готова продукція», 28 «Товари»
виробничих запасів	МШ-6 «Особова картка № обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв», МШ-7 «Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв», МШ-8 «Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів»	

Джерело: складено автором

ДОДАТОК Ф

Розрахунок ефективності бізнес-процесу управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією ПТВФ «Довіра»

Показники	Роки						Відхилення 2021 до 2016	
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	+/-	%
Ефективність бізнес-процесу управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією								
Коефіцієнт складності	0,75	0,77	0,81	0,86	0,9	0,92	0,17	22,67
Коефіцієнт процесності	0,8	0,81	0,88	0,86	0,88	0,88	0,08	10,00
Коефіцієнт контрольованості	0,58	0,55	0,59	0,56	0,59	0,61	0,03	5,17
Коефіцієнт ресурсоемності	1,25	1,18	1,2	1,21	1,25	1,31	0,06	4,80
Показники проблемних сторін бізнес-процесу управління матеріальними потоками, запасами та готовою продукцією								
Коефіцієнт делегування обов'язків	0,18	0,18	0,19	0,16	0,20	0,22	0,04	22,67
Коефіцієнт дублювання обов'язків	1,51	1,53	1,66	1,56	1,61	1,66	0,15	10,00
Коефіцієнт дублювання бізнес-процесів	0,66	0,62	0,67	0,69	0,69	0,69	0,03	5,17
Коефіцієнт паралельності бізнес-процесів	0,41	0,39	0,39	0,43	0,44	0,43	0,02	4,80
Коефіцієнт послідовності бізнес-процесів	0,64	0,60	0,65	0,66	0,68	0,67	0,03	5,17
Коефіцієнт актуалізації бізнес процесів	0,60	0,57	0,58	0,64	0,63	0,63	0,03	4,80

Джерело: складено автором

ДОДАТОК X

Процедури проведення інвентаризації оборотних активів на підприємстві

Процес обліку	Процедури	
	Бухгалтерський облік	Управлінський облік
1	2	3
Планування виробничих запасів		Бюджетування: - реалізація готової продукції; - виробництво готової продукції; - придбання виробничих запасів; - планування графіків постачання виробничих запасів; - контроль, аналіз запасів виробничих запасів; - коригування поставок за потреби
Надходження виробничих запасів	- прийом та оплата рахунків; - визнання отриманих запасів активами; - оприбуткування запасів; - визначення початкової оцінки запасів; - організація синтетичного, аналітичного, складського обліку отриманих запасів	- організація контролю за достовірністю отриманих запасів; - організація контролю графіків постачання запасів; - контроль якості отриманих запасів; - організація контролю та аналізу наявності виробничого процесу для виготовлення готової продукції з виробничими запасами

Використання протягом звітної періоду	<ul style="list-style-type: none"> - облік руху та оцінка запасів; - визначення фактичних запасів на виготовлення готової продукції; - врахування відсутності виробництва готової продукції; - організація документального забезпечення відпусток, списання виробничих запасів на виробництво готової продукції; - інформаційне забезпечення управлінського персоналу для прийняття управлінських рішень; - організація контролю синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів; - визначення залишків виробничих запасів за звітний період; - збір та обробка оперативної інформації для потреб управлінського персоналу 	<ul style="list-style-type: none"> - контроль ефективності та раціональності використання виробничих запасів; - аналіз планових і фактичних даних про використання виробничих запасів; - контроль та аналіз якості запасів на відсутність продукції; - контроль наявності виробничих запасів для безперебійного процесу виробництва готової продукції; - визначення необхідної оперативної інформації, її отримання, аналіз та прийняття управлінських рішень
Звітність	<ul style="list-style-type: none"> Баланс. Звіт про фінансові результати. Примітки до фінансової звітності 	<ul style="list-style-type: none"> - Внутрішні форми звітності встановлюються суб'єктом господарювання

ДОДАТОК Ц
Відносні показники оцінки
ефективності використання
виробничих запасів ПТВФ «Довіра»
за 2016–2021 роки

Показник	Роки						Відхилення 2021 до 2016	
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	тис.грн	%
Середньорічна вартість виробничих запасів, тис. грн	48163	59450	74353	81992	83327	59550	11387	23,64
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	100227	116277	115346	157860	147308	121885	21658	21,61
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів, раз	2,08	1,96	1,97	1,93	1,77	2,05	-0,03	-1,64
Тривалість періоду оборотності виробничих запасів, дні	172,99	184,06	182,54	186,98	203,64	175,89	2,89	1,67
Коефіцієнт завантаження запасів в обороті, коп	0,43	0,37	0,40	0,40	0,47	0,49	0,06	15,17

Джерело: складено автором

ДОДАТОК Ш
Узагальноючі показники використання
виробничих запасів ПТВФ «Довіра» за 2016-

Показник	Роки						Відхилення 2021 до 2016	
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	тис.грн	%
Вироблена продукція, тис. грн	160924	220832	262280	286930	261676	180608	19684	12,23
Матеріальні затрати, тис. грн	76895	82181	108752	121731	110875	75978	-917	-1,19
Прибуток (+), збиток (-) від операційної діяльності, тис. грн	27378	45105	41288	47078	31041	-827	-28205	-103,02
Прибуток (+), збиток (-) на гривню матеріальних витрат, грн (3:2)	0,36	0,55	0,38	0,39	0,28	-0,01	-0,37	-103,06
Загальна собівартість виробленої продукції, тис. грн	100227	116277	146639	157860	147308	121885	21658,00	21,61
Матеріаловіддача, грн (1:2)	2,09	2,69	2,41	2,36	2,36	2,38	0,28	13,59
Матеріаломісткість, грн	0,48	0,37	0,41	0,42	0,42	0,42	-0,06	-11,96
Частка матеріальних витрат у собівартості продукції (2:5)	0,77	0,71	0,74	0,77	0,75	0,62	-0,14	-18,75

2021р

Джерело: складено автором